

لیکچر لپیروسی

"کورته باسیک له سه ر سوسیا لپیروسی"

که ریسی حسانی

به فرانسباری ۱۹۸۴

شى كسرد ننه وه وليكولينه وهى " كورته باسيك له سه ر
سوسيا لىزم " نسوسينى " دكتور عبد الرحمانى
قاسمىلو " بلا و كه ره وهى كوميسيونى نينتيشارات و
ته بليغاتى كوميتهى ناوه ندى عيزسى ديموكراتى
كورد ستانى شيران

نسوسينى : كه ريمى حسامى

به فرانبارى ۱۹۸۴

سوسیا لیزیم تامانجی دواروژی حیزی دیموکراتی کوردستانی

ئیران

نوو سه رییکه م پرسیار که ده یگا وخوشی وه لام ده داته وه نه وه یه که
 "حیزی دیموکراتی کوردستانی ئیران حیزیکی" مارکسیست" یان "مارکسیست -
 لینینیست" یان "کومونیست" و به گشتی حیزی چینی کرپکار نیه . حیزیکی دیمو-
 کراتی میلی یه و پیشره وه رده یه وه می له ی کومه لایه تی ونه ته وایه تی
 چاره سه رهگا و بوچاره سه رکردنی مه سه له ی کومه لایه تیش دامه ز رانی
 سوسیا لیزمی هه لہزار دوه " . (کورته باس لایه ری ٢)
 دیاره گرتنه پیشی ریگای سوسیا لیزم بوگه لیکی دواکه وتوو به شخواری و هک
 که لی کورد تاقه ریگای رزگاری و سه ره به خوئی و سه رکه وتن و پیگه بیشتنه .
 له دنیا ی ته م روش دا که سوسیا لیزم بوته هیزی بنچینه سی پیشکه وتنی کومه سه ل،
 له سه رده میک دا که به سه رده می له به ره ک هه لوه شانی سیستمی مو-
 سته عه راتی و پیگه بیشتن و سه رکه وتنی سوسیا لیزم ناسراوه ، ناو له خو نانی
 " سوسیا لیست" یان باسکردنی " سوسیا لیزم" یان به تامانج دانانی "سوسیا لیزم
 بو ٢٥ سالی تر" کاریکی ناسایی و جیگای سه رسورمان نیه . نه ک هه ر
 ئیستا به لکو هیشتا له سه رده می ژرانی بناخه دانه رانی سوسیا لیزمی
 زانستی دا " فریدریش انگلس" له نامه ی ٢١ ی ژانویه ی ١٨٥٠ دا له پارسه وه
 له باره ی سه رکه وتنه کانی کوماربخواری سوور دا ده نسووسی . " که سه رده می
 ئیستا دا ته وای شه خسیه ته کومه لایه تیه کان و نه وروژنامانه ی که به تاشکرا
 کونه په رست نین، پی دا ده گرن که ناوی " سوسیا لیست" که سه رده میک سوکایه تی
 بسوله خو یانی بنین . کونترین دوزمه کانی سوسیا لیزم خو یان به سوسیا لیست
 راده که بینن " . (٢)

به لام لیله دا شه و پرسیاره دپته پیش که حیزیکی " میلی - دیموکرات" یان
 حیزیکی "غه یه مارکسیست" که وه ک کومه له خه لکیک به پیرو باوه ری

جیاواز وه، له مارکسیست وپهپسکه وتنخوازه وه بگره تا بیر و باوه روجیهان بینه دوا
 که وتو وکونه په رستیه وه، لیک کو بوونه وه و نه نیا له سه سه رخه باتی دزی د ژمنی
 هاو به شی که لسی کورد، په کیان گرتوه، ده کسری سوسیالیزم دروست بگا ؟ .
 "لینین" سو داسه زرانندی سوسیالیزم هیندی شه رت و قانونی داناون
 که له که ل ره وشت و زیازی حمیزیکی " دیموکراتی میلی " دا په ک ناگره وه .
 شه رته کان شه مانه ن .

— ریگای سوسیالیزم به شورش سوسیالیستی داسی ده په ری
 — زه حه تکیشان له ترسه رکرده پی و هیژمونی پرولیتاریا دا ده توان به
 سه چه وسینه ران داسه رپکه ون .
 — به په کیتی پرولیتاریا و وه رزیران و زه حه تکیشانی ترسه رکه وتن وه ده ست
 دیت .
 مه رجی قه تعی سه رکه وتنی شورش سوسیالیستی ریبه رایه تی حمیزیکی
 مارکسیستی په .

— سه رکه وتنی شورش وپته وکردنی بناخه ی شه و به بی دیکتاتوری پرولیتاریا
 که بسوسه رکوکردنی به ربه ره کانی چینه چه وسینه ره کان و بسو درستکردنی
 سوسیالیزم پیوسته ده ره تانی نسبه .

بجگه له وانه شه که ربه وردی له سه به ستو بوچوونی نویسه ر ورد
 بینه وه بو مان ده رده که وی که دیاری کردنی " سوسیالیزم " وه ک نامانجی دوا
 د وژپتر تاکنیکه نه ک بیر و باوه ر . چونکه ده لسی : " شه که رگیر وگرفتی
 کومه لایه تی له بیر بچیته وه، به ناچار حمیزیکی دیکه په پدا ده بی که ته کیه
 ده کاته سه رجی به جی کردنی شه وگیر وگرفتانه و به شپکی زور له زه حه —
 تکیشانی کوردستان بولای خوراده کیشی " . (کورته باس . ل . ۲)

وانه سه به ستی نویسه رته وه په که به هه لگرتنی دروشی سوسیالیزم زه حه —
 تکیشانی کوردستان بکاته تاپوی خوی و هیچ حمیزی تر له کوردستان په پدا
 نه بن . تازه سوسیالیزم ته نیا " گیر وگرفتی کومه لایه تی " نسبه . سوسیالیزم
 له به بین بردنی چه وسانه وهی مروف به ده ستی مروفه . بی که یاند نی

سوسياليزم وهك نامانجي دوا روز ديارى بكه ي ، به لام ناكړي هه رله ئيستا وه
 باسي روخانسى سه رمايه داري بكه ي ؟ . ره نكه نووسه رله ولام دا بلښي .
 "كاتيك ئيمه ده ليښن سوسيا ليږم مان ده وي ، نه وه به ومانايه به كه سه رمايه داري
 ره ت ده كه پنه وه " . (هه ره و لاپه ره)

به لام ته نيا ويستني سوسياليزم يا گوتني ، نابيته ره ت كونه وه ي سه زمايه -
 داري . چونكه زور هاسانه له ژير په رده ي دروشمى سوسياليزم دا سه رمايه
 داري بپاريزي . مه كه ره و حيزه سوسياليزم ته ي له نوروپا و ناسيا و نه فريقا
 كه حكومه تيان به ده سه ته و انيش دواي سوسياليزم ناكه ن و خويان پي سوسيا -
 ليست نسيه . آانه و انيش به سه سوسياليزم مان كه ره كه ، به لام له ژير ته م دروشه
 دا سه رمايه داريان پاراستوه و چه وسانه وه ي كريكار و زه حه تكيشان دروزه پي
 ده ده ن . " سه وام نكروما كه په كيك له ديوكرا ته شورشگيره كان و شه خسيه تيكى
 به رزي جولانه وه ي دزي ئيستعماري ته فريقا هوو ته نيا سه ره خوښى سو
 جولانه وه ي رزگار يخوازي نه ده ويست . له سه ره و باوه ره هوو كه ده بسى نيزا
 مى ديوكرا تيك له سه ر بناخه ي سوسياليزم دا به زى . به لام نكروماش سو -
 ساليزمى له قالى تيكه يشتنى چينا په تى دا نه ده ويست . نكروماش كه و تپوه
 نسيو گولاوي دروشه كانسي سوسيا ل ديوكراسى نوروپا و ناسيونا ليزم . له سه ر
 ده مى ده سه لات و سه ر كومارى دا ، كه و تپوه ژير ته ئسپري سوسيا ل ديوكراسى
 و له كه ل ئينترناسيونا لى سوسياليزمى چا و بره كيني هوو . " (۳)

نووسه ره سو ته وه كه به كزه سه رمايه داري دا نه چي به لكه ي تپون د پنيته
 وه " دپاره ئيمه كاتيك ده ليښن " بهرى ئيمپرياليزم " له راستى دا به دزي سه رما -
 به داري دروشم مان هه لگرتوه " . (كورته باس . ل . ۷۰)
 به راستى نه بسى كابرا فره ساكار بسى كه نه زانسى شه م دوو دروشه به ك نسين
 و فه رقيان زوره . سه رمايه داري سيستمى ثابورى - كومه لاپه تسيه ، بنا خه ي
 له سه رخواه ن ملكى تايبه تى به سه ر نامراز و كمه رسته ي به ره م هيئنان
 و چه وسانه وه دامه زراوه . قوناخيكي پيگه يشتنى ثابورى - كومه لاپه تسيه
 كه هو ته جى نشيني سيستمى ده ره به گي . به لام ته مپرياليزم به رزترين

قوناخی سه رمایه داریه که له ئاخیری سه ده ی ۱۹۱۹ ده ست پیده کا و لینین له کئیی به ناوبانگی خوئی دا، خه سه له ت وئه رکه کانسئ ئه مهربالیزمی نیشان داوه . واته پئیش په یدا بوونی ئه مهربالیزم، سه رمایه داری هه بهوه و ئیستان سه رمایه داری یی ئه مهربالیزم هه به . له دنیای ئه مرودا بیجگه له چه ند ده وله تی که وره تی وه ک سه مریکا و ئینگلیز و فه رانسه و ئیتالیا وئه لمان و ژلپوون " ولاتانی دیکه له قونلخ و سیستمی سه رمایه داری دان وئه مهربالیزم مین نسن . بو هه رهیرانی خو مان له به رچاونه گرین . ریزی کونه په رست و دژی که لسی خو مینی روز هه تا ئیواری به هه رای دژی ئه مهربالیزم مئیسکی سه ری خه لکی بر دوه و به لام به چه نک و نینوک به نزامی سه رمایه داریه وه نووساوه و ده بیاریزی و ناھیلی میشی لسی بنیشی . بیان فه رانسه ده وله تیکی ئه مهربالیستییه و نووسه ری به ریز ده یه وی له تا قیکردنه وه ی ئه و بسو کوردستانی ژێر ده ست که لک وه رگری . که وابوو ته نیا کوتنی " بصری ئه مهربالیزم " نابیته دژ بوون به سه رمایه داری .

به لام له باره ی کوردستانه وه ، راسته سه رمایه داری سه نه تسی بهه شیوه ی کلاسیکی ئوروپا که لووله ی کارخانان بسوعاسمان بروا و پرولیتاریاش تیدا به چه وسینه وه پسئ نه که پشتوه . به لام داخوا به راستی له کوردستان پیوه ندی سه رمایه داری واته چه وساندنه وه نسیه ؟ . داخوا له شار و دیهاتی کوردستان سه رمایه دار، بورژوازی کولاک و ته نانه ت مره وله مه ند ئی وانین که کریکار و زه حمه تکیشانی هه ژار به چه وسینه وه و سالی به سه دان هه زار ته ن به رهه می ئاره قسی ناوچاو و کاری زه حمه تکیشان نه خه نه گیرفانه وه ؟ . ئهم بیرو باوه روز ره تیئوریه که گویا له کوردستان سه رمایه دار و کریکار نسیه و چینیی جیاوازی تیدا ناژین و ناته بایسی چینایه تسی نسیه ، شتیک نسیه که نووسه ری به ریزی کورته باس تازه دایهینا بسئ . ئه وه ساله های ساله له کوردستانی عیراق له لایه ن پارتنی دیموکراتی کوردستان و ناسیونالیسته کانسئ کورده وه به کار - ده هئیری . به قسه ی نووسه ر له کوردستان سه رمایه دار نسیه و " پیوه ندی کومه - لایه تسی تاییه تسی پیک نه هاتوه " جا ئه که روایه کوردستان له کام قوناخی

پێگه یشتنی ئابوری- کومه لایه تی داده ئی؟ . ئیبه لامان وایه کوردستانی ئیران له چوار چیهوه ی ده وله تی ئیراندا به شیکه له ئیران وله فرماسیونی ئابوری - کومه لایه تی فھیران داده ئی . خوۆ که سێن ناتوانی ئیدیعما بکا که له ئیران داسه رمایه داری نیبه . ئه و پیهوه ندیه کومه لایه تیه ی له ئیران دا حا- که له کوردستانی به رقه راره ، با کوردستان له هئیندی باره وه روا که وتوتریش بی . دیاره دوکتور قاسمتو له به رکاری زوری نیزامی و سیاسی و حیزبی له بهری چۆته وه که هئینتا له ساله کانی . ۱۶ دا له کتیه که ی خووی دا نووسیویه تی :

" له ماوه ی نیوان دووشه ری که و ره ی جیهان و به تایبه تی پانسه ری دو- هه می جیهانی سه رمایه داری و پیهوه ندیه کانی سه رمایه داری له کورد- ستان پێگه یشتوه و بۆته هوی په یدا بوونی شار و ناوه ندی بازگانی و سه نعه تی " . (۴)

زور سه یره که سیک ده یه وی بالی ره حه ت به سه سه رمایه داری و بهرزوانی کوردستان دا بکیشی که لانی که م له ماوه ی چوار سالی شه را له نهوجه رگی روودا و کاره ساته کانی کوردستان دا بوه . بانده زانی که شه رکی قورسی خه بات و تیکوشانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران و جولانه وه ی رزگاربخوانی له سه رشانی فه قیر وهه ژار و زه حه تکیشان بوه . سه دی هه پیهه رگی کوردستان رو له ی زه حه تکیشان و فه قیر وهه ژاران بهرون . به سازه هه لکه وتوه که ده وله مه ند و مه راریکی قه به ی کوردستان خووی یا کوری هاتبته ریزی پیهمه رگی و ته نانه ت له هئیزی به رگهش دا به شدار بووی ، یا ته نگیکی بو نیشتمانیه رو ه ره فه قیره که ی کری بی که گیانی خووی فیدای ئاسوده یی و مه رومالاتی شه و کردوه .

راسته بهرزوانی کورد یارمه تی خه باتی که لسی کوردی داوه ویا به گنستی دژی ویست و داخواری میلی - دیموکراتی نه وه ستاوه ، به لام داخوا ده کری شه وه له که ل گیان فیدایی و خو به ختکردنی هه ژاران رو له ی زه حه تکیش و هه ژاران لایوی رونا کبیر به راورد بکری ؟ . " هه لنه گرتنی دروشتی دژی سه رمایه داری " له وه زعی ئه وروی کوردستان دا ، سه باره ت به هه ل و

مه رجسی خه بات شتیگه و پاكانه كردن بئوسه رمایه داری وحاشا كردن له
پئیوه ندی سه رمایه داری وچه وسانه وه له كوردستان شتیگی تره .!

سوسیا لیزم وکار

+++++

نوو سه ری كورته باس پاش ته وه كه هیندی خاسیه ته باشه كانسی سوسیا لیزم
باس ده كا ده نووسی . "هه تا پیک هاتنی كومه لی سوسیا لیستی یه كیک كه
دراو كارخانه زهوی وشتی وای هه یه وه زعی باشته و باشته ده ری" (كورته
باس. ل ۸/۰)

به لام هه ره وه نده ؟ . به لای پیه وه له كومه لی سه رمایه داری پیس
سوسیا لیزم دا مه سه له ته نیا باشته زانی ته و كه سانه نسه كه دراو كارخانه
وزه بیان هه یه . مه سه له چه وساندنه وه ی ده بیان هه زار كه سه كه
هیچیان نسه و بئو ته وه مال و مند الیان له برسان نه مری ناچارن هینی کاریان
بفروشن و درا و كارخانه زه وی سه رمایه دار وچه وسینه ره كانیان پی زیاد پی .
ته وه یه مه سه له ی ته ساسی له كومه لی پیش سه رمایه داری دا نه ك ته نیا
"وه زعی باشته و باشته زیان" .!

نوو سه ره له مه به ستي نووسيني ناميلكه ي "كورت ه باس"
 نسيك ده بيته وه

ژورژ پولیستر له کتیبی "سه سه ره تایی به کانی فه سه فه" دا
 ده لسی ؟ . نو سه ران و خاوه ن فیکران سه عموری راگه پاندن بیلاو کرد .
 سه وه و پاراستنن و به هیز کردنی شیده شولونی به دیاری کراوه کانن . بیه و باوه ری
 خوین له نو سه راه و چیروک و داستان دا بلاوده که نه وه . بۆ لیک دانه وه و تسیگه .
 یشتنی دیالکتیکی پیوسته سه رنجی نسیوه روکی نو سه راه و کتیب و چیروکه که بده بین
 ته شیری ته و له به رچاو بگرین . بزانین شه م نو سه راه سه ره کام مه کته بی شه ده
 بی و سیا سهیه . سه رنجی ته در پیاره کومه لایه تیانه بده بین که قاره مانسی
 چیروک یا داستانن . تسی بگه بین که شه م نو سه راه و چ ن ه خشیک یاری ده کا . چۆن
 کار ده کاته سه ره شکی خوینه ران . شه در ده م پاش شه م لیکه انه ره یه ده زانین
 که شه م کتیبه بۆ نو سه راه و مه به ست له بلاو کردنه وه ی له م کاته دا چی یه ؟
 پین شه وه که بیینه سه رشی کردنه وه ی شه م به شه که له ژیر سه رخه تی
 "سوسیالیزمی مه وجود" دا نو سه راه و پیوسته له قه ولی نو سه ره وه توزیک هوی
 نووسینی شه م نامیلکه یه له م هه ل و مه رجه دا روون که پنه وه .
 نو سه ره به قه ی خو ی که ره کیه تسی شه مه روون بکاته وه که بۆ چی حیزی
 دیموکراتی کوردستانی ئیران بۆ ئامانجی دواروژ "سوسیالیزمی" هه ل بژارد وه .
 به لام له جیاتی شه وه که زنده بیه کانی سوسیالیزم له باری ثابوری و سیاسی
 و فه رهه نگی و کومه لایه تسی روون بکاته وه و کومه لانی خه لکی کورد .
 ستان به دواروژیکی به خته وه رو ئازاد له رژیمی سوسیالیستی دا هیوا دار بکا و
 تیئوری سوسیالیزمی عیلمی بۆ خوینه رانی کورد و شه ند امانی حیزب روون
 کاته وه 'به زهره کی و به یه له خو ده که بیینه شه م سنوره که خو ی بو ماند و
 کرد وه و مه به ستي شه سلی نووسینه که یه تسی .

سوسیا لیزمی مه وجود

+++++

نورسه ر له سه ره تاي ته م باسه وه ده نورسی . " به راشکاو ی د ه بسی
پسی له وه بنیین که شیوه ی هه لدانسی سوسیا لیزمی مه وجود لسه
ولاتانسی سوسیا لیستی دا به ته وای جیگای ره زامه ندی نیه". (کورتهباس
لا په ری ۱۲)

به لاهروونی ناکاته وه جیگای ره زامه ندی کسی نیه ؟ . جیگای رهزامه ندی
ته و خه لکه نیه که له ماوه بیکی کورتسی میزویسی دا له دوا که وتووترین ولاتی
سه رمایه داریه وه که یوه ته ته و په ری پیگه بیستن و پیشکه وتنی تابوری و سیاسی
وفه رهه نگی و کومه لایه تسی . له چه وسانه و ژر ده ستی و هه ژاری و سی
کاری و نه خوینده واری نه جاتی بسوه . له نه خوشی و بهیری و برسیه تسی
نا ترسی و له هه موباریکه وه مه سه له ی ژبانسی چاره سه ر کراوه . یان جیگای
ره زامه ندی ناحه زانسی سوسیا لیزم و ته بلیفاتچه کانسی بورژوازی نیه ؟ .
نورسه ر له سه رسوسیا لیزم له په کیتی سورستی په نا ده بانسه به رقه گانی
" مارکس و انگلس که گوتویانج " سوسیا لیزم د ه بسی له پین دا له ولاتی هه ره
پیشکه وتوری سه رمایه داری و ته ویش له چه ند ولات داسه ر که وی بوئه وه بیینه
سیستمیکی جیهانسی " . د ه یه وی ته و مه سه له وا بخاته روو که به رپا بوونی
شورش و دامه زرانسی سوسیا لیزم له روسیا به پیچه وانه ی بهرو باوه ری
" مارکس و انگلس " بسوه ویا لادان بسوه له مارکسیزم .

هه ر که س توزیک چاوی به ته لغوی بی مارکسیزم دا گیرا بسی ، ده بی بزانی
" مارکس و انگلس " له چ کات و سه رد ه میگدا ویاون وئه و بهرو رایه یان که ی د ه ر
بسروه ؟ . لینین به شی کردنه وه ی هه ل و مه رجی روسیا و جیهان بسه
دوزینه وه ی قوناخی پیگه بیستن نا به رامه ری سه رمایه داری و به داهینانسی

تیئوری زانستی ته مریالیزم و ناته باهی په کانسې قوناخی سه رمایه داری ته مریا-
لیستی، تیئوری و بیرو باوه ری مارکسیزمی په ره پیدا وده وله مه ندی کرد و نالقه
زنجیری دنیای سه رمایه داری پچواند وله شه ن په کی کوره زه هی سوسیالیزمی
دامه زراند. لینین ده یگوت که مارکسیزم و شک وشه ربهه تیکی ره ق هه لاتونیه
به لکوورینون و ریگا نیشانده ری گشتی به. لینین له ناخری سه ده ی ۱۹ دا
نوروسی: " نیمه به هیچ جور تیئوری مارکس به شتیکی ته واو بو وده ست لسی
نه دراوانا زانین. نیمه له سه ره و باوه ره بین که مارکس به ری بناخه ی شه م -
زانسته ی داناوه. سوسیالیته کان شه که رنه یانه وی له زبان دوا که ون، ده بی له
هه موو لاره به ره و پیزی به رن. . . . . بسوسیا لیسته کانسې روس به
تایه ت پیویسته به چه شنی سه ربه خو له سه ر تیئوری مارکس کار بکه نوشی
بکه نه وه. چونکه شه م تیئوری ته نیا رینونی گشتیه. بسونموونه له شینگلستان
به جوریک وله نه رانه جوریک تر وله شه لمان جوریک جیاواز وله روسیا
جوریک تریه کار ده ه پیزی. " (۵)

راسته کاتی شورشی مه زنی سوسیالستی ٹوکتور روسیا ولاتیکی دواکو
نوو، له نه را ویرانکراو، خه لکیکی هه زار، نه خوینده وار و حکومه تیکی در
و دیکتاتور سه ره روی هه بسوو. به لام داخوا " چونکه ناماده بی بو دامه زانی
سوسیالیزم نه بسوو" نه ده بسواپه شورشی سوسیالستی تیدا بکری؟
ده بسواپه لسی که رین روسیا ن بگاته پله ی سه رمایه داری روز ناوا و شه وده م به
ده ری شستای ته لمان و ده رانه و شینگلیز هچی؟

نورسه رباسی ته وه ناگا که شورشی ٹوکتور نوخته گورانیکې ته ساسی :-
بوی له میژوی مروفایه تیدا. که وره ترین شورشیک بسوو که چه وساند نه وهو زولم و
نا به رامه ری له نیو برد. بلیه تی و داهینه ری (خلاقیت) لینین له وه دابوو که
توانی تیئوری و فیر کرده کانسې " مارکس وانگلس له که ل هه ل و مه رجی تا -
بیه تی روسیا ریک بخا. هه ق وایه کاتیک باسی شورشی ٹوکتور و دامه زانی
سوسیالیزم ده کری له روسیا را له که ل باسی که م و کوریه کان که له هه ل و مه رجی
تایه تی و سه ره تای دامه زانسی سوسیالیزم دا دینه پین باسی ته م واقعیه تانهن

بکری که :

- شورشی نوکتور سه رده میکی تازه یله میژووی سرؤقاپیه تی دا کرده وه
له که ل سه رکه وتنی شورشی نوکتور سه رده می نه مانسی چه وسانه وه ی
سرؤف به ده ستی سرؤف سه رده می له به ریه ک هه لوه شانسی نیمزاسی
سه رمایه داری و سه رکه وتنی سو سیالیزم ده ست پیکرا .
- قه پیرانی گشتی سیستی سه رمایه داری جیهانی توند ترکرد .
- زنجیری ده سته لاتی سه ره روسی نه مهربالیستی پچیراند وده ره تانسی
پیکهینانی کومه لسی سو سیالیستی دامه زراند .
- بازار ی بیگرتووی جیهانی سه رمایه داری له سه بین برد و دنیا به دوو
نورد وگای سو سیالیزم و سه رمایه داری دابه ن کرا .
- ریگای سه رکه وتنی شورشی به که لانی جیهان نیشان دا ،
له ولاتی فره که لسی روسیاد! مه سه له ی نه ته وایه تی چاره سه رکرد
و به رامبه ری و برایه تی له نیو که لانی جور به جو ری روسیادا پیک هینا .
- تیئوری لینین سه لعاندی که له هه ل و مه رجی تاییه تی پیکه بیشتنی
سه رمایه داری جیهانی دا ده کری له ناقه ولاتیکین با شه م ولاته دوا که وتون
(ناماده می بو د: مه زراندنی سو سیالیزم نه سو) شورشی سو سیالیستی
بکری و سو سیالیزم سه ر بکه وی و اه په لاماری نه مهربالیزمی جیهانین بهار زری .
هه ره سو په ن لینین له کتیمی به ناو بانگی خوی دا " نه خوشی ضالانه چه
ره وی له کومونیزم " دا د نووسی . " ته واری خه سه ته بنچینه بی به -
کان و هیندی له خه سه لته فه رهیه کانی شورشی شیبه له باری ته سیره وه له
گشت ولاتان دا کرنگی نیو نه ته وه بیان هه به " (۶) .
- نوو سه ری به ریزی شیبه له باسی سو سیالیزمی مه وجود دا له جیاتی
نه وه که بلیمه تی و راستی تیئوری و فیر کرده کانی لینین نیشان بدا ، پتر خو
بو شه وه ماند وده کا که وا نیشان بدا تیئوری و دروشه کانی لینین له که ل درو -
شم و فیر کرده کانی " مارکس و انگلس " ناپه نه وه . بی نه وه که روونی بکانه وه -
" مارکس و انگلس " له سه رده میکی تاییه تی پیکه بیشتنی کومه ل دا زیاون و

تئوری سوسیالیزمی زانستیان دارشتوه .

مارکس وانگلس له پېشگوتنسی چاپسی ته لمانسی "مانیفیستی حیزبی کومونیست" دا ۲۴ ی ژوئینی سالی ۱۸۴۸ د نووسن . . . . واباتس سوو هیندی شوینی ده ستکاری بکرتن . به جسی که یاندنسی کرده وه بیسی مه سه له ته سلیه کان هر وه ک له "مانیفیست" دا گوتراوه ، هه میشه وله هه سوو جیگا به ک پیوه ندیان به هه ل ومه رجسی میژووی بیه وه هه به . هه ربووه شربووه نگاوی شورشگری که له کوتایسی فه سلی دوه م دا گوتراوه ، به هیچ جورگرنگی موله - قیان نیه . له هه ل ومه رجسی ته م ژودا ده سوایه ته م به شه له زور بارهوه جورپکی تر بگوتری . به له به رچاوگرتنی پیکه بیشتنی له راده به ده ری سه نعه تی که ووه له ماوه ی ۲۵ سالی دواوسی دا وپیکه بیشتنی ریکخراوه کانی حیزبی چینیی کریکار وهه روه ها له به رچاوگرتنی تاقیکردنه وه کانسو شورشی فیوریه و کومونسی پاریس - واته کاتیک بووه وه ل جار پرولیتاریا دوو مانگشکو مه تی به ده سته وه سوو - ته م به رنامه یه هیستا له هیندی به شه کانسو دا کوون بووه " (۷) .

لینین به له به رچاوگرتنی ته م تالوو گوړه ی له وماوه به دا له جیبهان پیکها تسووتئوری و فیر کرد ه کانسو " مارکس وانگلس" ی ده وله مه ند کرد وله هه ل ومه رجسی ، تاییه ته ، روسیا دا به کاری هینان .
 سووسه رده لسی . " دروشی په کیتی کریکاران له که ل جوتیاران" که بسوو به ته سلیک ، په سند کراو له لایه ن حیزبی بسولشه ویکه وه له جه ره یانی شورشی نوکتوبر دا هاته گوړی وله زه مانسی " مارکس وانگلس" دا نه بو" . (کور - ته باس . ل . ۱۴۰)
 ناکری بگوتری که د وکتور قاسملوو شاره زای ته ومه سه لانه نیه . خو - پنه ری نامیلکه ی " کورته باس" هه قیه تی بییر له وه بکاته وه وبپرسی که نووسر له م هه سوو شیوو مرده وهه لگیر داگیره دا له دوا ی چی ویله وله چی ده که ری ؟ .

لینین هیستا له سالی ۱۹۰۵ دا د نووسی . " سه رکه وتنی ته واوی شورش به سه رته زاریم دا ، بریتی به له دامه زانسی دیکتاتوری کریکاران ووهزیران .

ته نیا پرولیتاریا ده توانسی خسه باتگیری شیلگیری ریگای دیوکراسی بسق کسه
 کومه لانسى وه رزیزیره که ل خسه باتسی شورشگیری ته و بکه ون " (۸) .
 نوسه رپاش ته وه که ده یه وی به زیره کسی تیئوری و بسوچسون و فیرکرده
 کانسی لینین له که ل تیئوری " مارکس وانگلس " لیک جیا بکاته وه ده یه وی وانیشان
 بده که هسه لویستی دزی شورشگیری " شین شیره کان " بسوته هوی دامه زرانسی
 دیکتاتورى پرولیتاریا . " . . . به م جوره به ره به ره مه سه له ی زالبورنسی
 تاقه حمیزیک و دامه زرانسی دیکتاتورى پرولیتاریا له عه مه ل دا هاته گوری " (کورنه پاس . ل ۱۴۰)

کارل مارکس له نامه ی خوی دا بسو " براهه " ه ی مانگی سالی ۱۸۲۵
 ده نووسی . " له نیوان کومه لسی سه رمایه داری و کومونستی داسه رده میک
 هسه یه بریتی یه له سه رده می گورینی شورشی هسه وه لیه به دووه می . ریکه
 وت له که ل ته م سه رده مه ، سه رده میکی تیپه رپوونسی سیا سین هسه یه و
 ده وله تسی ته م سه رده مه ، بیجکه له دیکتاتورى شورشگیری پرولیتاریا نا توانسی
 شتیکی تربسی " . (۹) .

لیزه دا به جوانسی ده رده که وی کومه سه له ی " دامه زرانسی
 دیکتاتورى پرولیتاریا " که نوسه رده یه وی له که ل " سیستمی تهک حمیزی " بکاته
 یه ک ، پیوهندی به " شین - شیر " ه وهنسیه و مه که له یه کی تیئوری زانستییه که
 بناخه دامه رانسی سوسیالیزمی زانستی که لیک پیش شورشی نوکتوبر و " شین شیر " .
 باسیان کرد وه . کارل مارکس له نامه ی خوی دا بسو " وید میر " له ته ترخی ه ی
 مارسى ۱۸۵۲ دا ده نووسی . " به لام له باره ی خومه وه شمى بیژم نه
 دوزینه وه ی بسوونسی چینه کان له کومه لسی نیستا دا و دوزینه وه ی خهبانی
 نیوان ته وان ، هیچیان له خزمه ته کانسی من نشین . ما وه یه ک پیش . من
 میژوو نوسه کانسی بور ژوازی پیگه بیشتنی میژوو ویسی ته م خسه هاته چینا یسه
 تیه و ثابوری زانه کانسی بور ژوازی ثابوری چینه کانیان روون کردوته وه . سه م
 کاره تازه ی که من کردومه بریتین له م خالانه ی خواره وه .
 ۱ - ته وه که هسه بسوونسی چینه کان ته نیا پیوه ندی به قوناخی میژوو ویسی

د یاری کړاوی پټکه بیشتنی به ره هم هیئانه وه هه په .
۲- ته وه که خه باتی چینایه تی ناچار کار ده که بیئیته دا مه زرانسی

دیکتا توری پرولیتاریا .

۳- ته وه که ته م دیکتاتور به ته نیا تیبه ربوونیکه بولای نا بوودی ونه مانی

هه سوو چینه کان و بولای کومه لسی هتی چین " . (۱۰)

که واپوو دیکتاتور پرولیتاریا نه به رهه می " هه لویستی دژی شور-
شگری تیر- تیر" ه کانه و نه هه ر له خووه پیک هاتوه، به لکووله پیوه ندی له
که ل پېدا وېست و تیران ه ی کومه لانسې زه حه تکیش له به رامه رد دیکتاتور-
چینه چه وسینه ره کان و دیکتاتور بول رزوا زی هاتوته دی .

نوسه رپانس ته و باسه که وېستویه تی به هه زار خواره پیچه و ته م
لاولا بییاته میشکی خو پنه رانسې کورد ه وه دپته سه رباسی دیکتا توری سه ر-
ده می ستالین و " چاره سهر نه کورنسی پیومند په کانسې کستو کال به قازانجی
سوسیالیزم" وده لسی . " زه مانیک ټوکراین به عه مباری که نمسی دنیا ده ناسرا
به لام ټیستا په کیتی سوویتی ناچاره هه سوو سالی که نم له ته مریکا بکری " .

(کورته پاس. ل ۱۶ / م) مانای ته م قسانه ته وه په که " ټوکراین) له پیش شور-

تی سوسیالېستی واته له زه مانسی ته زاری روسیا دا به رهه می کشت و کالی پتر
پوه . هه ره پوه ش په کیتی سوویتی بو ته وه که خه لکه که ی له برسان نه مرن
" ناچاره که نم له ته مریکا بکری " . تیر به لای نوسه ره وه ته م که نم کرېنه هیچ

باری سیاسی نسیه . ره نکه له بیری چووبیته وه کاتیک دوو سال له مه و پیش
ریگان له سه مه سه له ی ته فغانستان ټاخرین به رگی شانناژ وهه ره شه ی
له عه رزی دا وسه و دای که نمسی له که ل په کیتی سوویتی هه لوه شانده وه .

نوری پتی نه چو وگنم چینانسی ته مریکا جکومه تی ریگانیان خسته ژر فشار
و ریگانیان ناچار کور به قه ولسی (مامه نداغای پیران) قسه ی خووی بشته

وه کنه خو وپه شیمان بېته وه و ته م جاره مه منون بستی که سوویتی که نمسی

لسی بکری . ته م هو چوونه ی دوکتور قاسملو قسه کانسې " هه مزه خه لیلی

ره حه تی " وه بیر دپننه وه که ده پگوت . " که و عروسه . . . هیچیان

نسیه هه ربوۆقان ده خۆن ده ناله برسان ده مرن"
 ئیمه لامان وایه شه م شیوه بوۆچوونه شه وه نده ساکارانه په که ره خنه
 که ی ستا لینیش پچوکنده کاته وه . حیزسی کو مونیستی په کیتی سوویتی له
 کونگره کانسی ۲۰ ۲۱ ی خۆی دا ز ور به راشکاوی که م و کوری وهه له کانسی
 ستالینی خسته رووومه حکومی کرد . حیزبه کو مونیست و کریکاره کانسیه کم و
 ز ور له کاتی خۆی دا له سه ره وه سه له په نوو سیویانه و پییم وانیه
 چی وایان هیشتیته وه که ئیستا له سه ری برون .

لیره دا شه وپرسیاره دیته پیش که ز پندوو کردنه وه ی دیکتا توری ستالین
 و له په ناته ودا لیدانی (سوسیالیۆمی مه وجود) بوۆحیزسی -
 دیموکراتی کوردستان که " حیزیکی میلی - دیموکراته ونه حیزسی مارکسیسته
 و مارکسیست - لینینیسته ونه کو مونیسته ونه حیزسی چینی کریکاره " قازانجسی
 چیه وچ پارمه تیه ک به جولانه وه ی ر زگاربخوازی کورد ده کا ۲ . خو
 تاکیکرد نه وه ی ساله کانسی ۷۴ و ۷۵ ی کوردستانی عیراقمان به ده سته وه په
 له دوکتور قاسلو به هیز تر کاتیک که وتنه سه ره باری په لامار دانی په کیتی سوو-
 یتی وولاتانی سوسیالیستی) سه ره رای هسیوا به شه مرپکاش دیتمان چی بیان
 به سه رهات . خو پینه رانی کورد هه قیانه بپرسن که نووسه ره راست له
 جه نگی شه ریکی مال ویرانکه ره له کوردستان دا بوۆکام مه به ست وئا مانج
 خۆی له م نووسینه هه لکر د وه ؟ . وادپاره له کوردستان وله نیوچولانه
 وه ی رزگاربخوازی کورد دا بیجگه له زیندوو کردنه وه ی دیکتاتوری ستالین و -
 نیشان دانی بی گه نعی وچاره سه رنه کردنی کشت وکال له سوویتی هه یچ ته نگ
 وچه له مه ی دیکه نه ماوه که دوکتور قاسلو بوۆچاره سه رکردنی هه ول
 بدا ده خۆی پیوه ما ندو بکا .!

نووسه ری نامیلکه پانی شه وه که ده ست له ستالین هه له گسری ده نوی:
 " مه به ست له م باسه شه وه بوو که نیشان یده بین دا مه زرانی سوسیالیزم
 له ولاتی ک دا که هه ل و مه رجی تیدا ئاماده نسیه تووشی چه نده ته نک و
 چه له مه ده بی و به زهه می چه ند خه راپسی لی په یدا ده بی ."

(کورته باس . ل ۱۶۰)

به گویای شم تیئوری و بیروبا و هره که " دامه زرانسی سوسیا لیزم له ولاتیک دا که هه ل و مه رجسی تیدا تاماد نه بی . . . به رهه مسی خه راپی لی په پیداه بی " ولاتانسی خه ریک بوژانه وه که نه که پشتو نه پله ی سه رمایه داری پیگه بیشتو، نابین بو دامه زرانسی سوسیا لیزم هه . ول بدنه، ده بی دست له سه رده دست دا بنین تا ده که نه پله ی سه رما په داری پیگه بیشتووی ته لمان و فه رانسه ونیزیکه ی ۷-۸ میلیون بیکاریان لسی په پیداه بی و ته وده م به شیوه ی حیویتی سوسیا لیستی فه رانسه و سوسیال دیموکراسی ته لمان له ولاته که بیان دا سوسیا لیزم دا به زیرین . لینین له سالی ۱۹۲۰ دانسو سی : " که م و کوری وهه له و خه تا له کاری ته وهنده تازه و ته وه نده د ژوار و مه زن دا خو ی لسی لاند ری . که سیکی له د ژوار په کانسی د روستکردنی سوسیا لیزم ده ترسی، که سیکی له به رامه ره و د ژوار یا نه ده ترسی بر ده که وی که سیکی تووشی نا هو میدی

و سه راسی شیوازی ده بی سوسیا لیست نیه " . (۱۱)

ره نگه د وکتور قاسملون بو کوردستانسی دوا که وتوره هه ره و چه شنه سوسیالیزم ی وهک تامانجی دوا روژ له به رچاو گرتی . چونکه کوردستان له روسیای سه رده می شورشی فوکتور دوا که وتوره . به قسه ی ته و " له کوردستان سه رمایه داری نیه . . . پیوهندی چه وسانه وه شردانه مه زرا وه " که واپسو . ته شسی چاوه روان بی تا وهک " مارکس وانگلس " پیش بینیان کرد بوو کوردستان بگاته پله ی " ولاتسی هه ره پیشکه و نووی سه رمایه داری " جا ته وده م به خیر سوسیا لیزمی لی دامه زرین . چونکه ته که روانه بی ووهک مارکسیستیک قسه کانسی " مارکس وانگلس " له به رچاونه گری، کوردستانیش وهک په کیتی سؤستی " تووشی ته نگ و چه له مه ده بی و به رهه مسی خه راپی لی په پیداه بی " وله وانه په په کسی وهک ستالینیشی لسی په پیداه بی که " هه مووده سته - لاتیگ بگرتنه ده ست و دیموکراسی له ژر بی بنیت "

لینین سالی ۱۹۱۶ له وتاریک دا به ناوی " به رنامه ی شه رپی شورشی

پسر ولیتاریا " نه تیجه گیری خوئی په ره پیداونووسی . " هه لدانسی سه ر
 مایه داری له ولاته کانسی جیاوازه به شیوه په کسی نا به رامبه رونا ریک وپنیک به
 ریوه ده چتی . له هه لومه رجسی به رهه م هینانسی شتومهک دا نا
 توانسی جوریکی توبسی . لیره دا ته م نه تیجه قه تعیه دپته ده سنت که
 سوسیا لیزم نا توانسی له یه ک کات دا له هه سوو ولاتان سه رکه وی . سوسیا لیزم
 له پیش دا له یه ک با له چه ند ولات دا سه رده که وی وولاتانسی دیکه له حالی
 بورژوازی ویا پیش بورژوازی دا ده میننه وه " . (۱۲)
 هه رجونیک هتی لینین له سه رته وه رانه وه ستا که روسیای دوا که وتو
 بگاته پله ی " ولاتسی هه ره پیشکه وتووی سه رمایه داری " . به سه رکه وتنی
 شورشی نوکتوبر سوسیا لیزمی له شه ش په کسی کوره ی زهوی دا مه زانسه .
 بو هه وه ل جار له میژ ووداچه وسانه وه ی له به بین برد . نازادی وناشتی
 و به خته وه ری سو که لانی سوویت به دیاری هیئا . راسته له دامه زرانسی
 سوسیا لیزم دا تووشی هه له وگیر وگرفت وکند وکوشپیش سوون به لام به
 پیچه وانه ی بپر و رای نوو سه رنه ک هه ر " به رهه سی خه راهی لسی
 په پیدانه سوو " به لکوو خوئی که یانده ریزی ولاتسی هه ره پیشکه وتووی
 سه رمایه داری و له که لیک باره وه پیشتریش که وت .

سوسیالیزم له ولاتاسی شوروی پای روز هه لات دا

نه مه سرخه سی باسیکی دیکه په که نسو سه ربه هیندی نمونسه ی
 فسره ساکاروسا ویلکانه بو په شیوکردنی خوینه ری کورد سه باره ت به سوسیا
 لیزم به کاری هینا وه . هیندی نمونه ی له مه جارستان ولهستان وچیکوسلواکی
 هیناونه وه که ساله هایه تیئوری زانه کانسی بهر ژوانی وکوره کونه په رسته کانسی
 دنیای سه رمایه داری کاری له سه رده که ن و بلاوی ده که نه وه . هه رچه ند
 له م به شه ش دا نو سه رستالینی جوان کوتاوه و که م وکوری نه م ولاتاندی خستوته
 سه رشانی ستالین به لام له پر مه سه له نه سلیه که ی وه بیر هاتوته وه و
 ده نسو سی : " لیر ه دا جیکایه سی که دیسانیش نه م راستیه دیات که ینه وه
 که ناکری تاوانسی نه وهه مو سه له په به ته نیا بخره ینه سه رشانی ستالین
 به لکوهه روهک گوترا سه رچاوه ی پیک هاتنی نه م وه رجه له پیشدا ناماده نه
 بسو نی سه ل و مه رچی ثابوری وکومه لایه سی و ف ه رهه نگی بو .
 دامه زرانندی سوسیالیزم له روسیا دا بسو" (کورته باس . ل ۱۹)
 هه روه ک باس کرا مارکسیزم تیئوری په کسی وشک ونه گورا ونسیه . ریونیونی
 کرد ه وهیه و فیه شی له که ل هه ل و مه رچی روز و ولات دا ریک بخری .
 هیچ مارکسیستیکی شور شگیر نه که ره سو ی هه لکه وت ده سته لاتی چینی
 چه وسینه رو بور ژوانی کوتایسی پی بینی ده ست له سه ر ده ست دا نانی
 وچاوه روانسی نه وه ش ناسی که داخوا ولاته که ی نه که یوه ته په ی سه رمایه .
 داری پیکه بیشتو وهه ل و مه رچ بو دامه زرانسی سوسیا لیوم ناماده نسیه .
 تاقیکردنه وه ی کوبا ، ویتنام ، لائوس ، نه نگولا ، موزامبیک و ته نانه ت بولغارستانیش
 نه م راستیه یان نیشان دا وه . چاوه روان بسو نی هه ل و مه رچ و پیوه
 نویسان به " شه راهتی هینی . وزهینی " و ده ست له سه رده ست دانان وساوه .
 ساو وده رفه تانه هینان له نیمکانات له شیرانی خومان وله ولاتی دراوسیتره ا

زیا نیکی که می به جولانہ وہی شور شگری نہ کہ یاند وہ .
 نووسہ ری بہ ریز باسی چیکوسلواکیا و مہ جارستان و لہستان دہ کا کہ گویا
 بہ لاسا کرد نہ وہی سوویت سووشی تہ نگوجہ لہ مہ بسون . ٹہ دی ٹہ لمان
 و بولغارستان ؟ . داخوا ٹہ وان لاسای سوویتیان نہ کرد وتہ و ۴۵ . لہ تلہ قی
 کرد نہ وہی یہ کیتی سوویتی کہ لکیان وہ ر نہ گرتوہ ؟ .
 ٹہ کہ رمہ سہ لہ ی پیکہ بیشتنی تابوری و کو مہ لاپہ تسی وفہ رھہ نگی
 بوہ ل و مہ رجسی دامہ زرانندی سوسیالیزم مو تلہ ق بکہ بین ، خو کاتیک
 بولغارستان دہ ستی بہ دامہ زرانسی سوسیالیزم کرد ، کہ لیک لہ کوردستانی
 ٹہ و دہ می ٹیہ لہ دواتر بسووہ . پینچ سہ د سال ژیر دہ ستی توریکی عوسمانسی
 و پاشان ریزی پاشایہ تی دہ رہ بہ کسی وفا شیتنی ، تہ رایسی لہ خہ لکی بولغار
 بریسووہ . سہ دی ۹۰ ی خہ لک نہ خو پیندہ واروسہ دی ۸۲ ی خہ لک لہ
 دیہاتی دوا کہ و توردادہ ژمان . ہرہ رگہ و سالہ ی ٹہ وان شورشی سوسیال
 لیستی یان دہ ست پیکرد ، ٹیہ ش سالیکی دواتر لہ کوردستانی ٹیران کوماری دیمو
 کراتی مہ ہابادمان دہ مہ زرانہ . ٹیستا بولغارستانی دوا کہ و تسووہ لہ
 ریزی ۲۰ ولاتی جیہان دایہ کہ سہ نعتی پیشکہ و تووی ٹامن تا واند نہ وہ
 یان ہرہ یہ . ماشین سازی ، ٹہ لہ کٹرونیک ، شیمی ، بنا خہ ی پیشکہ و تنی فہ ننی ولات
 پیکدینن . بولغارستان لہ سال ۳۲۱۰ میلارد و ۵۰۰ میلیون کیلوات سہ عات کارہا
 بہ رھہ م دینی . بولغارستان لہ ریزی ٹہ م ۱۹ ولاتہ دایہ کہ سہ دی ۹۰ ی کرن
 و فروشتنی شتومہ کسی جیہانیان بہ دہ ستہ وہ یہ . جیاوازی نیوان شار و گوند
 لہ بہ بین چوہ ، لہ نیوان کریکاری سہ نعتی و کریکاری کشت و کال دافہ رقی نہ ما وہ .
 سہ دی ۶۰ ی خہ لک لہ شار دادہ ژین . لہ باری قوتابخانہ و دہ بھرستان و
 زانستگا و سینہ ما و ٹوپیرا و تیا ترو کٹیبخانہ دہ کری ژمارہ ی سہ رسام ہینہ ر
 بیسنینہ وہ " . (۱۳)

بولغارستان لہ ماوہ ی . ۴ سال داکہ یوہ تہ م پلہ یہ کہ ہاسکرا . بہ لام
 لہ کوردستان تازہ دوکتور قاسملو پاش " ۲۵ سالی تر " دہ یہ وی " سوسیالزم
 دیموکراتیک " مان ہو دایہ مہ زرنی . جا ٹہ کہ ر نووسہ ر تاقیکردنہوہ بہ نرخہ کانی

ویارمه تسی به کیتی سوویتیی به "سه رنه کهوتن وبه وه زعی نا له بار" د مزانی
خسه لکی بولفارستان حاشا له وهناکه ن که له سایه ی وه رگرتسی تا قیکرد نهوه
ویارمه تسی به کیتی سوویتیی داوهاو پپوهندی له گه ل ولاتانسی سوسیا لیستی
که بیشتونه نه م پله به و نه م سه رکوتنه مه زنه یان وه د ه ست هینا وه .

حاشا له وهناکری که له سه ره تایی دا مه زرانسی سوسیا لیزم دا له به کیتی
سوویتیی و ولاتانسی تری سوسیا لیستی، هه له ی نه و توکرا ون که ته نکو وچه له
مه یان سازکرد وهو له گه ل ئوسولی سوسیا لیزم ریگ نه که وتوون . به لام له
ئاخردا گه لانسیی نه م ولاتانسه توا نیویانه به سه رگیر وگرفته کان دا زال بن . له
سه رد هسی ئیستا دا که سوسیا لیزم زیده یی و سه رکه وتنی خوئی به ئیسات
که یاندوه، هه ول دان بو که وره کردنی هه له و ته نکو وچه له مه کانسی
ولاتانسی سوسیا لیستی و زیندوو کرد نهوه ی دیکتاتوری که سانیک له هه ل وه رچی
میژ وویسی دا، له ژیر په رده ی دلسوزی بو سوسیا لیزم نه ک هه ر بو چونیکی
پیشکه وتنخوازانسیه وه قازانجی جولانهوه ی رزگار یخواری گه لانسیی بن د ه ست
نسیه، به لکولار بو نهوه به به لای ته بلیفاتچیبه کانسی بورژوازی وهه ول دانه
بو پاراستنی سیستمی سه رمایه داری . به قه ولسی "ریچارد کوسلا یوف فیلسوفی
سوویتیی " نه مه نه وه ل جار نسیه که ته بلیفاتسی بورژوازی له م هه لانه
که لک وه رده گری وهیندی که س ته نانه ت نه و که سانه ش که به چه شنی گنتی
روحیه ی پیشکه وتنخوازیان هه به، له م کویره ریگا بسی بازاره دا بو نیزامسی
چه وسانه وه و بسی ئاسوی سیاسی، گوم را د ه بن " . (۱۴)

لینین له وه لانسیی نهو که سانه دا که به بیئوری دوور که وتنه وه له وهه لا
نه ی که له ره وهندی د روستکردنی سوسیا لیزم دا کرا ون ده یانه وی له تاقی
کردنه وه به ترخه کانسی سوسیا لیزم دوور کهونه وه و بسی بروایی اه حاست
سوسیا لیزم له لای خه لک پیک بینن د هسووسی " نه که ر موخالیفه کان به
وییه ده لینین خوشی یی لسی د ه نسق که بولشه ویکه کان خوشی هه
له ی زور گهوره بوون، من د ه مه وی له وه لامسی نه وان دا هلیم . به لسی راسته
به لام له گه ل نه وه ن دا هه له ی ئیبه له گه ل هه له کانسی ئیوه فه رقی

زوره . ئیقه تازه د ستمان به فیر بوون کردوه . به لام وه ها به شیلگیری و-
 نه وه ستان فیر د ه بین که دلنیا این به رهه میکی باش وه د ه ست د پین . به لام
 نه که ره موخالیفه کانی ئیقه له سه رهه له کانی ئیقه پی داگرن ، من بسو
 بدرتاورد کردن قسه کانی نسو سه ریکی به ناو بانگی روس به که میک گوران دهر -
 د ه برم . " کاتیک بولشه ویکه کان هه له په ک د ه که ن نه وان د ه لین (دوو
 جا د دوو ه بئته پینج) به لام نه که ره موخالیفه کان هه له په ک د ه که ن د لین
 (دوو جار دوو ه بئته شه میکی گنجی) . " (۱۵)

ولاتانی سوسیا لیستی و دیو کراسی

+++++

نسو سه ر له سه ره تای نه م به شه دا بوئه وه که به خه یالی خوئی میشکی
 خوئینه ر بجه سینیته وه نووکی قه له م وه رد ه گیرئ و د ه که وئته پاکانه و-
 د ه نووسی . " نه وه ی که له سه ر گیر و گرفت له ولاتانی سوسیا لیستی دا
 کوترا به و مانایه نیه که سوسیا لیزم له ولاتانه دا هیچ سه ره که وتنی وه ده ست
 نه هئنا وه . یان سوسیا لیزم توانای چاره سه رکردنی گیر و گرفته کانی نسیه .
 یان له ولاته کانی دیکه دا گیر و گرفت نسیه . " کورته باس . ل . ۲۰)
 دیسان جیگای شوکره . به لام که سیک بسیه وی له دوا روز دا بو ولاته که ی
 سوسیا لیزم دا به زر پنی ئاوا باسی سوسیا لیزم ناگا . به قه ولسی شیخی جاسی
 " کمال روح اعظم زمین چه باشد — بجسز نم او این تحسین چه باشد "
 نسو سه رد ه لسی . " ولاتانی سوسیا لیستی لسی وه شاهه پیی نه وه-
 یان هه یه ته نکوچه له مه کانی دا مه زرانسی سوسیا لیزم له نسو سه رن
 به لام بوئه مکاره به شداری هه مووخه لک پیو بیسته . "
 به گویره ی بیر و رای نوو سه ر له ولاتانی سوسیا لیستی دا خه لک له دامه -
 زرانسی سوسیا لیزم دا به شدار نسیه . جا که وایه نه دی کئی له م ولاته دوا که وتوانه
 دا سوسیا لیزمی دامه زرانده . نوسه ر له بیری چوئه وه که له لاپه ره ی

۱۷ ی نوسرا وه که ی داد هنووسی . " له ته نجامی له خو بووردوسی و تیکوستان هه ستی شورشگیرانه ی زه همه تکیشانی ولاتی سوویت، په کیتی سو- ویتی ترانسیویه تسی بگانه ته وجیگا مه زنه ی که ده ی بینسین . " لیره داته و پرسیا ره دپته پیش " خه لکیکی " ریگا نه د ری " نه زه ری خوئی له سه رگیرو گرفته کان ده رهبری " و " له دامه زرانی سوسیا لیزم دا به شداری " نه کا چوَن ده بپته " له خو بووردووتیکوشه روخا وه نسی هه ستی شورشگیرانه ؟ " ته سه ن سه رکوتنی سوسیا لیزم ده ستکوته مه زنه کانی نه تیجه ی به شداری هه راوی خه لک و کاری دلسو زانه ی کومه لانی زهمه تکیشه . مافی کار هاوکات له که ل بردنه سه ری پله ی زانیاری بو هه مووها ونیشتما نیه ک بنا- خه ی نازادی فه ردی له سوسیا لیزم دا پیک دپنی .

نوسره ر پاش ته وه که به شه کانی دیموکراسی لیک جیا د هکانه وه ده ای :
 " شه دیموکراسیه (واته دیموکراسی ئابوری) له ولاتانی سوسیا لیستی داله ولاتانی سه رمایه داری زیاتره چونکه داهاتی نه ته وه پی عادلان ترداد به نی ده کری . . . . له باری دیموکراسی کومه لایه تیشه وه له که ل کومه لی سه رمایه داری دا جیگای هه له نکاندن نیه " . (کورته باس . ل ۲۰ - ۲۱) .
 به گویره ی ته م بهیروبا و هره ، دابه شکردنی داهاتی نه ته وه پی له ولاتانی سه رمایه داری عادلان نه یه ، به لام له ولاتانی سوسیا لیستی عادلان تره .
 ته م شیوه بو چوونه دیفاعیکی به پاریزه له سیستمی سه رمایه داری . به لام با واز له مه بنین و بزانی نوسه ر چون له دیموکراسی که بیشتوه و مه فهومی دیموکراسی چیه ؟ . پیوسته له پیش داته وه ر وون که ینه وه که دیموکراسی مه قوله په کسی به نه به ترکراو وله توپه ت کراو نیه . هه مووبه شه کانی پیکه وه پیوه ندی دیا لکتیکی بیان هه به و به ترکردنی له که ل زانست جور ناپه ته وه . به قسه ی نوسه ر له ولاتانی سوسیا لیستی دیموکراسی ئابوری وکومه لایه تسی هه یه ، به لام دیموکراسی سیا سی نیه . مه علوم نیه دیمو- کراسی ته م دووبه شه به بی دیموکراسی سیا سی چوَن به ریوه ده چی ؟ .
 چونکه ده سته لاته که به ده ست دیموکراسی سیا سیه وه یه . ته که ره وینن

نه بے، تیتو ته وانی تر ناتوانن وجودیان هه بی .
 دیموکراسی له باری زانستیه وه موته ق نسیه . دیموکراسی میژ ووخوی
 هه په وبه قوناخی دور و دریز داسی په ریوه . له هه رقونا خیک دا شیوه
 یه کی جور به جوری هه بهوه . دیموکراسی بورژوازی له که ل دیموکراسی سو-
 سیا لیستی فه رقی زوره . دیموکراسی به مانای شکلی ورکاری یانی حکومتی
 خه لک . به لام تا مانای خه لک روون نه بیته وه مانای راسته قینه ی دیموکراسی
 ده رنا کهوی . تیئوریسینه کاسی بورژوازی لایان وایه خه لک مانایه کی گشتی
 هه په وگشت ته فرادی کومه ل ده گریته وه . به نه زه ری ته وان ته وای ته فرادی
 کومه ل مافی به رامبریان هه په که له دیاری کردنی کار وباری کومه ل دا به شدار
 بن وله ریگای هه لیزاردنه وه له و مافه که لک وهر د هگرن . تیئوریسینه بورژواکان
 هه لیزاردنی پارلمان له ریژیی سه رمایه داری دابه مافی به رامبه رو به تیراده ی
 زور به ی خه لک ده زانن . لایان وایه ته و حکومت ته ی به د هنگی زور به ی نویسه
 رانی پارلمان دیاری د هکری ته وه حکومتی خه لک . دیموکراسی بورژوازی
 بناخه کهی لسه رته وه دامه زراوه .

به لام له کومه لسی سه رمایه داری دا که بناخه ی له سه رنا ته بایسی چینا
 یه تی وچه وسانه وه ی مروت و خا وه ن ملکی تاییه تی به سه رنامرازو
 که رسته ی به رهه م هینان دا دامه زرا وه ، ته فرادی کومه ل مافی به را-
 مه رو په کسانیان نسیه و ناشتوانن وه که له کار و باری کومه ل و د هولت دا-
 به شدار بن . هه لیزاردنی به رواله تازاد و دیموکراسی بورژوازی که نوسه-
 یس به نمونه ی دینیه وه ، بیجگه له پاکانه بو حکومتی سه رمایه داران شتیکی تر نیه .
 نه تیجه وناکامی ته وه لیزاردنه سه رته وه یه که چه وسه وه کان هه ر
 چه ند سال جاریک ده توانن به تازادی ده نکبوت ته وه بد ه ن که کامه نوینه ری
 چینیی چه وسینه ر له پارلمان دا مافه کانیان پی شیل بکن . له ولاتانی سه رمایه -
 داری که تیدیعای دیموکراسی ده که ن ، نوینه ری مونیول و بورژوازی که وره حکو-
 مه تیان به د مسته وله نیوان ته وان وزه حمه تکیشانی ولات دا هیچ چه شنه
 به رامبه ریه ک نا توانی بی .

مه فهوم و تیگه بیشتنی دیموکراسی وه ک نو سه رباسی ده که هه رته وه

نه که " له هه لېژاردن دا به نازادی د هنگی خووی بد، نازادی هاتوو چووی
 بو ولاته کانی تر هه بی وبتوانی له گه ل ریکخراوه سیا سیه کانی ولاتانی
 دیکه پیوهندی هه بی ". (کورته باس . ل ۲۲) دیموکراسی واقعی ته م کاته
 د ه ر د ه که بی که پیوهندی چینایه تی وپیوهندی چینه کان به نامرازوکه رسته ی
 به رهه م هینان و راده ی که لک و هرگرتن له نیعمه ته مادیه کان بیته گوری .
 کاتیک باسی دیموکراسی ده کری ، وای مانا لی ده د ریته وه که " پیوهندی به
 هه لویستی فه ر د سه بارهت به رژیم به ده وله ته به حاکمیه ته وه هه یه " .
 (کورته باس . ل ۲۱) به لامروونی نا که نه وه کام حاکمیه ت ؟ . ته م حاکمیه ته
 له کام چین پیک هاتوه و نوینه ری کام چینی کومه له ؟ . دیموکراسی کام چینسه
 بو کام چین و دیکتاتوری کام چینه دژی کام چیه ؟ .
 دیموکراسی بورژوازی که به رهه می له به بین بردنی دیکتاتوری
 د ه ر د ه به گیه ، ناتوانی دیموکراسی ته واولی . هه روهک لینین ده لی " .
 " هه رچونیک بی حکومتی که مایه تیه به سه رزور به ی خه لک دا . ده و -
 له تی بورژوازی ده زکای ده سته لاتی چینی سه رمایه داره به سه رچینی
 زحمه تکیش وچه وسا وه دا " (۱۶)
 دپاره له سه ر د ه سی ٹیستا دا حکومت ته بورژوازیه کان له ژیر فشاری
 خه باتی شیلگیر ویه لگر تووی کریکاران دا ناچار بوون مل بو هیندی ویستی
 کومه لانی خه لک رابکیشن و هیندی جار له به رامبرخه باتی کریکاران دا
 پاشه کنه بکه ن هیندی قانونی دیموکراسیانه ش بیینه سه رکاغه زه . به لام له
 سیستمی سه رمایه داری دا قانون وله شکر و پولیس و هه موود ه زکای ده وله تی
 بو پاراستنی چه وسانه وه وخواه ن ملکی تاییه تیه به سه ر نامرازوکه رسته ی
 به رهه م هینان دا . مارکس د ه لی : " ل کومه لی سه رمایه داری دا ده به
 ستی قانون بریتی یه له پشتیوانی ته وپیوهندی نه که بترانی قازانجی پتری -
 چینی سه رمایه دار وخواه ن نامرازی به رهه م هینان دابین بکا " . (۱۷)
 حکومتی بورژوازی هه رکاتی ده سته لاتو قازانجی چینایه تی که و ته
 مه تر سیه وه دیموکراسی ده خاته ژیر پی و په رده له سه ر روکاری خولا ده دا

و پیچمی دیکتاتوری و تهنانه ت فاشیستی خوئی د ه ر د ه خا . شه که رهاسی دیمو -
 کراسی د ه مانچه و دولاری شه سریکاشنه که بین ، ده کری شیوه دیموکراسی د وو
 ده وله تسی شه مهربالیستی ئینگلیز و ف رانسه بکه بین له ئیرله ند وله دورگی کورس .
 بیان هه لوستی دیموکراتیانه ی حکومت ته کانسی ئورویای ر وژئاوا بخه یینه
 به رچار له حاست ئعترازوناره زایی خه لک سه باره ت به دامه ز رانی موشه کی
 شه سریکا یسی له م ولاتانه دا .

هه روهک گوتمان له نیوان دیموکراسی بورژوازی و دیموکراسی سوسیا لیستی
 دا فه رق هه یه . دیموکراسی سوسیا لیستی شکلی دیموکراسیه کی تازه یه .
 چونکه دیکتاتوری زور با یه تسیه د ژی که مایه تسی و دیموکراسی زور با یه تیه به
 قازانجی زور با یه تسی . نیوه روکی راسته قینه ی دیموکراسی سوسیا لیستی بر -
 یتنی یه له به شداری و کار تیکر د نسی ئا زادا نه ی فیکر و ئیرا د ه ی زحمه تکیشان
 بو دیاری کردنی چاره نووسی ئیستا و دوا روژی خوئیان . هه روه ها به
 شداری راسته و خوئی میلیونها که سه له کاری د ه وله تسی و به ریوه بردنی کارو
 باری ئابوری و کومه لایه تسی و سیا سو .

نسوسه رهاسی راهورتی کومیتته ی ناوه ندی حیژیستی کومونستی فه رانسه
 د ه کا بسوکنگره ی ۲۴ که گویا له وی دا هاتوه . "ولاتانسی سوسیا لیستی
 پیویستیان به دیموکراسی هه یه که له هه سوو باریکه و ه د ه توانسی ریگای
 چاره سه رکردنی گیر و گرفته کانسی مه وجود هسی " (کورتیه باس . ل ۲۲)
 د ه کری له نسوسه روله حیژیستی کومونستی فه رانسه پرسیا ربکری خو
 فه رانسه گویا بیشکه ی شارستانسی و دیموکراسیه . هه رته و دیموکراسی فه
 رانسه یه که ئاوا سه رله خه لک د ه شیوینی . داخوا دیموکراسی فه رانسه ته نانه ت
 له سه ر د ه می حکومتی حیژیستی سوسیا لیستی میترانیش دا توا نیویه تسی
 گیر و گرفته کانسی مه وجود له فه رانسه چاره سه ربکا ؟ . وا دیاره شه وه دیمو -
 کراسی فه رانسه یه که مه سه له ی بیکاری ، مه سه له ی خویندنسی مندالان ،
 مه سه له ی خانوو ، مه سه له ی گرانسی ، مه سه له ی لاوان ، مه سه له ی
 فرانک و مه سه له ی چه وماندنه وه ی کریکاران و زه حمه تکیشانی چاره سه سه ر

کسر د و و ئیستا له فه رانسه له سایه ی " دیموکراسی سیا سیه وه" هیچ گیر و رفتی
 ئابوری و کومه لایه تی نه ماوه .!

باسی دیموکراسی بورژوازی به م قبه به نرخه ی لینین کوتایی پستی
 دینین که ده لسی . " کوماری هه ره دیموکراسی بورژوازی هیچ کاتیک
 بیجگه له ماشینی سه رکوتکردنی زه حه تکیشان به هوی سه رمایه و ئامراز
 ده سه لاتسی سیا سی سه رمایه و دیکتاتوری بورژوازی شتیکی تر نه بومو
 نه یده توانسی پستی . " ئازادی" له کوماری دیموکراسی بورژوازی دا به
 کرد ه وه سه ره بۆ ده و له مه ندان بوه . کومه لانی زه حه تکیش له
 هه ل و مهرجی سه رمایه داری دا به گوێدی قاعیده ی گشتی به کرد ه وه
 نه بیان ده توانسی له دیموکراسی که لك وه رگسرن " (۱۸)

نوو سه ری به ره بۆ ده و خۆپنه ری کورد به جوانسی له سه رولاتا
 نی سو سیا لیستی روون کاته وه ، که م و کوربه کسی دیکه ی ده م ولاتان ده خاته
 روو و ده نووسی . " بیجگه له ولندی که گوترا له ولاتانی سو سیا لیستی دا هیندی
 ئیختیازی پستی جستی بۆ نه دمانسی پایه به رزی حیزی و ده وه تی هه به
 که له که ل ئوسولسی سو سیا لیزم ریک نا کهوی و ده بینه هوی به یدا بسوونسی
 که م و کوری " (کورته باس . ل ۲۳) . نووسه ر لیزه دا باش بۆ مه سه له که
 چوه . نه دمانسی پایه به رزی حیزی و ده وه تی که هه ل سو رینه ری
 کار و باری ئابوری و سیا سی و نیزامی و کومه لایه تین له ولاتی سو سیا لیستی دا
 هیندی ئیختیازیان هه به . به لام نووسه ری به ره له لایه ره ی ۱۹ دا کاتیک
 باسی " معیاری کار ده کا له سو سیا لیزم دا " ده نووسی . " هه ره ها سه بارت
 به کاری به ره رپرسیک که ئورگانیکی ولاته که ی به ره بوه ده با ، یا که سیک که کارخان
 نه به کسی گه وره بۆ ولاته که ی هه لده سو رینی ، یان زانابه ک که لیکولینه وه ی -
 زانستی ده کا ، نه وانه ده پستی پارمه تی زیا تر بیان پستی به ری " .

جا ره نکه نه وه نه دمانه ی پایه به رزی حیزی و ده وه تی له ولاتانی
 سو سیا لیستی دا که " هیندی ئیختیازی پستی جستی بیان هه به یه " نه ئورگانی ده ولت
 به ره بومو ، نه کارخانه په ک هه لده سو رین نه کاری زانستی بکه ن ، نه نیا له به ر

شهوه که خرم دوست و که س و کاری به رتبه به ره کا نه قیمت یازیان بدرستی و کاریان
 پی بسپردری! پیاوهه ق بلو له و باره وه ولاتانی سوسیا لیستی قه ت
 ناگه نه حیزسی دیموکراتی کردستان که له سکر تهری حیزبرا بگره تا نهند امانسی
 ده فته ری سیاسی و ده و رو بهر و ده ست و پیوه نده کانیا، لهچا و پیشه رگه گیان
 له سه رده سه کان و خا و خیزانسی شه هیدان و نه نده امانسی تیکوشه ری حیزب،
 هیچ قیمت یازیان نیه و هه روهک شهوان بیستی نه رق و جیاوازی به ری ده چن!!

www.kerimian.com

سوسیالیسم و هه ل و مه رجی و لات ته که مان

+++++

له ژېړ ته م سه رخه ته دا نووسه ردیته سه رته و باسه که ده یه وی
 "چ جوړه سوسیا لیزمیک" له کوردستان دا به زرینې ؟ . ښه تاثیر شه و
 به شانه ی "کورت ته باس" مان شی کرد ه وه که به گوږه ی تیگه بیشتنی ښه لاما
 وایه له گه ل بوچوونسی زانستی ناپه نه وه و مه سه له کان تیگه ل کرا رن و
 سه ر له خوږینه ری کولسی کورد د ه شیوینن و تووشی گیزا ویکلی لیلی بیر و باو
 ه ری د ه که ن و له م قوناخه ناسکه ی جولانه وه ی کوردستانپس دا به قازا-
 نج نسیه . ښتا با بزاین نووسه ری به ریز "چ سوسیا لیزمیک له کوردستانسی
 دوا که وتو دا د مه زرینې ؟" .

"ثایا ته و سوسیا لیزمه ی ښه د ه نسه وی دروستی بکه یین (دیاره پانس
 ۲۵ سال) به ته وایر عه پنی شه وه د ه بسق که له ولاتانس سوسیا لیستی
 دا مه زرا وه ؟ وه لاسی ته ویرسیا ره زور به راشکوی شه وه به که : نا .
 (کورته باس . ل ۲۴)

ښه لاما وایه هه روهک نووسه رخوی د ه لسی به کوتنی شه وقسه یه
 نهک هه ره یچ تاوان نه کرا وه ، به لکوو بوچونیکي تهوا و زانستی واقعیه .
 دامه زرا نی سوسیا لیزمیک که له گه ل هه ل و مه رجی ولات ریک بکه وی بیر
 و رایه کی زوړ جوان و جیکای په سنده . به لام نووسه ر د ه یه وی له ژېړ په ر
 د ه ی شه م چهند وشه راسته دا ، قانونه ندی بنچینه یی سوسیا لیزم ره ت -
 کاته وه و به د ه ربرینی دووپاته کردنه وه ی هیندی قسه ی غه یه عیلمی ریپازی
 حیزسی دیموکراتسی کوردستان بگوری . گومان له وه دا نسیه شه و سوسیا لیزمه ی

که له کوردستان د روست ده کری نابی "به ته وای عه یینی" ته وه بسی که له ولاتانسی سوسیا لیستی دامه زراوه. که سیکی لای وای بسی که سوسیا لیومیکی له شیران یا له کوردستان د روست ده کری ته شی به ته وای عه یینی ته وه بسی که له ولاتانسی سوسیا لیستی دامه زراوه و ده بسی لاسای ته وان بکرسته وه، ته وک سه هیج شتیک له سوسیا لیزم تسی نه که بیشتوه. به لام لامواییه له بارو لیکو لینه وه ی دامه زرانندی سوسیا لیزم دا له کوردستان پیویسته چه شنی دامه زرانی سوسیا لیزم له شیران دا له به رچاوبگیری. چونکه کوردستان له باری جوغرافیاییه وه به شیکه له شیران و ئابوریه که شی به ستراره ته وه به شیران و له سیتسی ئابوری. کومه لایه تسی شیران جیا نا کرسته وه.

لینین ده لسی. "هه رولاته هه ل و مه رجسی تاییه تسی خووی هه یه" مارکسیسته کان له تیکوشانسی شور شگیری خوویان دا ته شی له به رچاوی بگرن. به لام حوکه گشتیه کانسی تیئوری مارکسیزم له هه موو ولاتان دا قابیلی ئیجران. له روسیاش دا له که ل ته وه که ئیبه ره وهندی ته سلی هه لدانسی سه رمایه داری و ته رکه بنچینه بی یه کانسی چینیی کریکار له به رچاوده گرین، هه ل و مه رجسه تاییه تیه کان که له م یا له وولاته دا پیک دین، قانونه ندیه ته سه کانسی پیگه یشتنی شورشی سوسیا لیستی و دامه زرانسی سوسیا لیزم، هه لبا وه شیننه وه". (۱۹) هه ل و مه رجسی تاییه تسی خووی له به رچاوبگری، هیندی قانونی بنچینه بی و زانستی بو د روستکردنی سوسیا لیزم هه ن که له هه موو ولات و شوینیک دا وه ک یه ک وان و تسی په ربوون له سه رمایه داریه وه بسوسوسیا لیزم به گویره ی ته م قانونا نه وه به ریوه د مچی. هیندی له م قانونا نه که دانه رانسی سوسیا لیومی عیلمی دایان ناوه و حییزه کومو نیست و کریکاره کانسی جیهان په سند بیان کردوه شه ما نهن .

ریسه ری کومه لانس زه حهه تکین به سه رکره بی چینیی کریکار و تیکشکانندی ده سته لانس سه رمایه داری له ریگای دامه زرانسی دیکتاتوری پرولیتا ریا وه. — نه هیشتنی خاوه ن ملکی سه رمایه داری و دامه زرانندی خاوه ن ملکی

به کومه ل به سر تامرازوکه رسته ی به رهه م هینان دا و میلی کردنی بانک
و بنیاته سهنه تیه مه زنه کان .

— په ره پیدانسی تابوری له ریگای دارشتنی به رنامه که تامانجی د روست
کردنی سوسیا لیزم و بردنه سهری پله ی ژمانی خه لک بسی .
— بهجی که یاندنی شورشی سوسیا لیستی لهمه یاندنی ئیده ټولوژی و—
فه رهنگی دا .

— له به ین بر د نس سته می نهته وایه تسی .
— پاراستنی د ه سته وته کانسی سوسیا لیزم له به رامبر په لاماری د وژ مناسی نیو
خوړد ه ره وه دا " . (۲۰)

د یاره شیوه ی جی به جی کردنی ته م قانونه گشتیانسه ناکری له هه مو
ولایتک دا راست وه ک په ک بسی، شه شی له به جی که یاندنی ته م قانونانه
دا هه ل ومه رج ورا ده ی پیشکو تن وپله ی فه رهه نک و د اب وشوینی —
نه ته وایه تسی خه لک له به رچاو بگیری، بی ته وه که قانونه ته سلیه کان و هلا بنرین .
ته مه یه بوچوون و لیکدانه وه ی مار کمیستی له باره ی دا مه زر انسی سو
سیا لیزم . نوره ری به ریزپاش ته م بیر و رایه قسه کانسی خو ی له باره ی
" نه بسوونسی سه رمایه داری له کوردستان " له بیر ده با ته وه و د ه لسی :
" کومه لی کورد ه واری پی ی نا وه ته قوناخی سه رمایه داری، به لام هیشتا
خو ی به ته واری له پیوهندیه کانسی سهر د همی ده ره به گایه تسی رزگار نه کورد وه
(کورته باس . ل / ۲۴) . مه علوم نیه نوسهری به ریزی ئیهه بوچی تاوا
مه سه له که گیز د ه دا و خو ی تووشی ته وهه موونا ته بابی په د ه کا . کورد —
ستان به شیکه له شیران و سه ره رای د واکه و توویسی، تابوری، پیوهندی د ه ره —
به کسی که بریتی . له خاوهن ملکی د ه ره به که به سه ر تاووزه وی وزارت دا و
هه ستاندنی ملکانه ی جنسی و نفدی و بیگار و سوروسات وجهه ریعه و رعیت
د ه رکردن و پند . . . نه ما وه و پیوهندی سه رمایه داری له کوردستان دا هه یه
وله که شه کردن دایه .

نوسه ر حیزی کومونیستی فه رانسه به نمونه دینیته وه که گویا سا لسی

۱۹۸۲ دروشمیکی له سالونسی کونگره هسه لاره سیوه " دروست کردنی سوسیا لیزم به ره نگی فه رانسه یس " — وده یه وی سوسیا لیزمیک دروست بکا که له گهل هه ل و مه رجی تاییه تی فه رانسه ریگ بکه وی ". ثیغه لمان وایه کورد — ستان فه رانسه نیه . فه رانسه ولاتیکی پیشکه و تووی سه رمایه داره . ته ندایه په یمانی ناتویه له نیوجیه رگی ی ئورویا دایه ، خا وهنی میژووی درو دریزی شارستانی و دیموکراسی بوژ ژوازی په . دیاره ته گهر حیزسی کومونستی فه رانسه روژیک له روزان بپته سه رحوکوبخوازی سوسیا لیزم دروست بکا، بئیکومان هه ل و مه رجی تاییه تی فه رانسه له به رچاود ه گری . به لام مه به ستی ته ساسی نووسهر له م هه موو خواره پیچه په چیه ؟ . له نووسینه که واده رده — که وی، دلسوزی وهه ول و ته قه لاکه ی بوژ ژاودی و دیموکراسیه که به قسه ی ته وله سوسیا لیزم داله به ین در هچی . هه ریوویه د هلسی . "مه سده له په کی زور ته ساسی که له سوسیا لیزمی دامه ذرا و به پسی هه ل و — مه رجی تاییه تی ولاته که مان ده بسی له به رچاوبسی، مه سه له ی دیمو — کراسی و ژاودییه . . . سوسیا لیزم نانی ده داتسی، خانووی ده داتسی، خو — یندن وله نساختی ده داتسی . . . له به رامبه ره وانه دانه ک ته نیا نابسی — ژاودییه که ی لسی بستینی، به لکوو به پیچه هوانه ده بسی زور زیاتریسه له سه رمایه داری بداتسی " . (کورته باس . ل / ۲۵) به کورتسی جه وهه ری قسه کانی دوکتور قاسملو ته وه په که سوسیا لیزم له به رامبه رنان و خویندن و خانسوله نساختی ژاودی له خه لک ده ستینی و ناهیلی پشووی له به ربسته ده ر . ده کری بپرسین ته و که سانه ی له فه رانسه شه وانه له به ریی جیگایی له میترو داد ه نوون، ته وانه ی به خوینی خو شیان خانوویان و هگیر ناکه وی، ته وا — نه ی ناتوانن مند الیان ده بهر خویندن بنین، له دیموکراسی بوژ ژوازی فه رانسه تاسی چ ده که ن ؟ .

با بزنانین دانه رانسی سوسیا لیزمی عیلمی " مارکس و انگلس ولینین " چون له ژاودی و دیموکراسی که بیشتون و نووسهری نامیلکه ی کورته باس چوون له سوسیا لیزم وله ژاودی و دیموکراسی حالسی په ؟ . لینین لهراپورتی خووی دا بوکونگره

هه شتی حیزیی کومونیست (بولشه ویکی روسیا) ۲۳ ی مارس سالی ۱۹۱۶ دا دهلی:
 "مارکس له تهوا وی ژبانی خسوی دا پتر له هه سووشت دوی خه یالاتی دیموکرا
 سی ورنه بورژوازی و دیموکراتیزمی بورژوازی خه باتسی ده کرد .
 ته وه ی که مارکس پتر له هه سووشت گالته ی پیی ده کرد، قسه پوچه کان بسون
 له باره ی تازادی و به رامبه ری . که لهو تازادی و دیموکراسیه دا، تازادی کریکاران
 بۆله برسان سردن بیان به رامبه ری ته وکه سه که هیزی کاری خسوی ده فروشی
 له که له و بورژوازیه ی که گویا به تازادی له بازاری کاردا لئی ی ده کسری .
 په رده پوشی ده کسری . . . . به کرد هوه ته نیا دوو همیز پیک هاترن . دیکتاتوری
 بورژوازی و دیکتاتوری پرولیتاریا . که سیک که هوه مه تله به له نووسراوه کانسی
 مارکس دا نه خویند بینه وه که سیک له نووسراوه کانسی گنت سوسیا لیسته که وره کان
 دا له وه تله به ی ته کولیبینه وه ، قه ت سوسیا لیست نه بسوه وهیچ شتیک له سو
 سیا لیزم تسی نه که بیستوه و ته نیا ناوی سوسیا لیستی له خستواوه " . (۲۱) .
 لینین له وه لاسی ته وکه سانه دا که بی بیان وایه سوسیا لیزم تازادی ناهیلی
 و دیموکراسی بی شیل ده کار ده لسی . " له هه موولاوه به سهرمان دا ده قیژ .
 بین که تیوه تازادی و به رامبه ری و دیموکراسیتان نه هیشته وه . له و باره وه باسی نا
 بهرامبه ری کریکار و وه رزیران له قانونسی ته ساسی تیبه دا و پیچانه وه ی ده جلسی
 موئه سیمان و داکیر کردنسی که نصی زیاد ی به توپزی ده که ن . تیبه له وه لام دا .
 ده لیین : له دنیا دا تا تیستا هیچ ده بوله تیک بۆنه هیشتنسی نا به رامبه ری .
 واقیمی ونه بسوونسی تازادی واقیمی که و مرزیرانسی ز محه تکیش سه دان سال
 له ده ستی دا له عه زاب دا بسوون . کاری نه کرد وه . به لام تیبه قه ت بسو
 وه رزیرانسی چا و چنوک که نت د مشارنه وه به رامبه ری قایل نابین . هه روه ک
 له نیوان چه وسینهر و چه وسا وه و له نیوان تیرو برسیهر دا به رامبه ری قایل
 نین . تازادی هه وه لیان بۆتالا نکر دنسی دووه میان به ره سعی نا ناسین . .
 سوسیا لیوم یانی نه هیشتنسی چینه کان . دیکتاتوری پرولیتاریا بسونه هیشتنسی چینه
 کان هه رچی له ده ستی هاتی کرد و په تسی . به لام چینه کان ده سته جسی
 له به بین ناچسن . چینه کان له سهر ده می دیکتاتوری پرولیتاریا دا ما ون و

د ه مینن . د یکتا توری پر ولیتاریا کاتیک پټو بیست نابی که چینہ کان له به یین
 بچن . چینہ کان به بی د یکتا توری پر ولیتاریا له به یین ناچن . " (۲۲) .
 نووسه ری به ریز پتر خو له قسه کانسی لینین د ه سویری و په نا د ه باه
 به ر نووسراو ه کانسی " مارکس و انگلس " به لام ته و انیش ته و او ناهینیته وه و کلک
 و گوی یان د ه په رینی . با بزانی " مارکس و انگلس " له " مانیفیستی حیزی کومونیست
 د " د ه لین چی ؟ " بناخه د ا نهرانی سوسیا لیزمی عیلمی د ه نووسن .
 " پرولیتاریا له د ه سته لاتی سیا سی خو ی بو ته وه که لک و هر د ه گری که
 پتی به پتی ته و اوی سه رمایه له چنگ بورژوازی بټینیته د ه ر . ته و اوی که رسته و
 تا مرا زی به ره م هینان بخاته د ه ست د ه ولت ، وانا د ه ست پر ولیتاریا
 که وه ک چیني د ه سته لات د ا ر په کس گرتوه . " مارکس و انگلس پاش ته وه که
 ته رکی د ه سته لاتی سیا سی پرولیتاریا روون د ه که نه وه د ه نووسن . " هیزی
 د ه سته لاتی سیا سی به و اتای خاصی وشه ، بریتی یه له به کار هینانی هیزی
 په ک گرتووی چینیک بو سه رکوت کردنی چینیکی د یکه . کاتیک پر ولیتاریا ناچار د زی
 بورژوازی په ک بگری و له ریگای شور شه وه خو ی بکاته چیني د ه سته لات د ا ر و
 وه ک چیني خاوهن د ه سته لات له ریگای به کار هینانی زوری یه وه پټوه ندیه
 کونه کانسی به ره م هینان هه لو مشینیته وه شه و د ه م له که ل ته م پټوه ندیه
 تازانه ی به ره م هینان هه ل و مه رجی بوونی نا ته با یی چینا یه تی
 نابوت د ه کا وه روه ها هه ل و مه رجی بوونی چینه کانیش به گشتی
 و د ه سته لاتی خو شی وه ک چینیک له به یین د ه بات . له جیگای کومه لی کونی
 بورژوازی به چین ونا ته با یی یه کانسی چینا یه تیشه وه ، کومه لیک له ته فرا د پیک
 دی که له وی د ا پیکه بیشتنی تا زا د ا نه ی هه ر که سیک مه رجی پیکه بیشتنی
 تازادانه ی هه موانه " . (۲۳) .

لیزه د ا ته که رنه مانه وی خو مان به جا ر و مه جر و ر و قال و فیلی مه لایانه
 وه ماند و بکه یین " مارکس و انگلس " به ناشکرا د ه لین که پرولیتاریا له ریگای شورشی
 سوسیا لیستیه وه د ه سته لاتی بورژوازی سه رکوتد ه کا ، خو ی د ه کاته چیني
 خاوهن د ه سته لات و پټوه ندیه کانسی . سه رمایه داری و اته جه وسانه وه و خاوهن ملکه .

ثامرازی به رههه هینان له به بین ده با و به م کاره نات ه بایسی چینا یه تین نا هیلی و نه و ده هم له جیگای کو مهلی کونسی بورژوازی کو مه لیکن پیک دی که هه مو که س به نازادی ده زی . وانا کو مه لی بورژوازی نازادی تیدانسه . پاش سه ر که وتنی پرولیتاریا یه کو مه لیکی شه وتودا ده مه زری که " پیگه بیشتنی نازادی هه ر که س مه رجسی پیگه بیشتنی نازادانه ی هه مو انسه " .

لیره دا با شه و مند ه ش بلین " مارکس وانگلس " له هیچ کوئی نه یانگوتوه نیمه سوسیا لیست د روست ده که ین ، به لکووله هه مووشوینی پیی له سهر شه وه دا د هگرن که " پرولیتاریا " کو مه لی کونسی سه رمایه داری ده روخینسی و کو مه لی تازه واته سوسیا لیزم دا د مه زرینیی .

" لینین له نامه ی خوئی د اهوریکارانی شه مریکا ۲۰ ی توتسی سالی ۱۹۱۸ د هسووسی : " شوراکانسی کریکاران و وه رزیران جووری تازه ی ده وله ت - جووری تازه ی عالی دیموکراسی ، شکل و قالبی دیکتاتوری پرولیتاریا ، شیوه ی به ریو هبردنی کاروباری ولات به بیی بورژوازی و دی بورژوا زین . لیره دا دیموکراسی بژ هه وه ل جار له خزمه ت کو مه لانی خه لک دایه و بژو زخمه تکیشانه و نیمتر دیموکراسی بو ده وله مهندان نسیه که تنانته ت له کوماره هه ره دینوکراتسیه کانیش دا خزمه تکاری شه وانسه . کو مه لانی خه لک بو هه وه لسن جار مه سه له ی دیکتاتوری پرولیتاریا ، مه سه له یه ک به بیی شه وه ر ناکری باسی سوسیا لیزم بکه ی ، بو سه د میلیون که س چاره سه ر ده که ن " . (۶۴)

نوسه ریاش شه وه هه ول ده دا که نازادی و دیموکراسی له سوسیا لیزم جیا بکاته وه د هسووسی : " لایه نگری له دیکتاتوری پرولیتاریا که جار و بار له لایه ن هیندیک له هندا مانسی حیژی دیموکراته وه د هبینری کاریکی بیی قاعیده و بیی جسی یه چونکه له لایه ک لایه نگری له دیکتاتوری پرولیتاریا بو هندا میکی حیژی بیکی دیموکراتی - میلی و ه ک حیژی نیمه بیی مانایه وله لایه کسی دیکه ن تهنا - نه ت شه گهروه ک مارکسیستیکین چاوله مه سه له بکه ین به هیچ جور لایه نگری له دیکتاتوری پرولیتاریا وه ک شه سلیکی بیی شه م لا ولا نایی له بهر چا و بگیری " . (کورته باس . ل / ۲۵) . لیره دا هه ره له سه ره تا وه نمونه ی شه م " نازادی و دیمو -

کراسیه د ه ر د ه که و تی که نوو سه رهه ولسی بئو د ه دا و د د یه وی له که ل
 سوسیا لیزمی خه یالسی له کوردستان سه قام گرتووی کا . هه ر له ئیستا وه
 لایه نگری ئه ند امیکی حیزیسی دیموکرات له دیکتاتوری پرو لیتاریا به " بئ جئ و
 بئ قاعیده و بئ مانا " د ه زانسی . د پاره کاری بئ جئ و بئ قاعیده و بئ مانا
 سزاسی به د وایه . به م پئ یه له قاموسی دیموکراسی نوو سه ردا لایه نگری له
 مه سه له یه ک که بیرو باوه ری که سیکه ، کاریکی بئ جئ و بئ قاعیده یه .
 به لام بؤره تکرده وه ی دیکتا توری پرو لیتاریا و لیدانسی سوسیا لیزم نوسینی
 نامیلکه و و ته بلیغات کاریکی ره وایه ! لیره دا ئه و پرسپاره دیتته پئش ته که ر
 لایه نگری له دیکتا توری پرو لیتاریا بؤ ئه ند امینی حیزیکی میلی - دیموکرات کار -
 یکی بئ جئ یه بئو چئ باسی سوسیا لیزم و نه فسی دیکتا توری پرو لیتاریا و
 هینا نه وه ی قسه کانسی " مارکس و انگلس " د ه نوسرین و به ناوی " ئینتشارات و -
 ته بلیغاتی کومیتته ی ناو هندی حیزیسی دیموکرات " بلا و د ه کرینه وه ؟ . حیز -
 بکی دیموکراتی - میلی ئه سه ل ن چکاری به باسی سوسیا لیزم و دیکتا توری پرو
 لیتاریا و مارکس و انگلس داوه ؟ . به لام ئه که رهاتوو حیزیسی دیموکراتی میلی
 مه سه له ی سوسیا لیزمی هینا ئو ری و به ناوی ئینتشاراتی کومیتته ی ناو ه -
 ندی شتی له سه ر نووسرا و سوسیا لیزم له سه ر چاوی خه لک کرا به سه ره روسی
 و مل هوری ئه و د ه م بمانهوی و نه مانه وی مه سه له ی دیکتاتوری پرو لیتاریا ئه دیتته
 گورئ . هیندیک دژی دیکتاتوری پرو لیتاریا د ه و دستن و سوسیا لیزمی مه
 وجود به " به رهه می خه راپ و به له ناو بردنسی ئازادی و دیموکراسی ده -
 زانن . هیندیکین لایان وایه سوسیا لیزمی واقعی به بئ دیکتا توری پر و -
 لیتاریا دانا مه زری و ئازادی و دیموکراسی بؤزه همه تکیشان و هه ژاران هر
 له سوسیا لیزم دایه و لایه نگری له دیکتاتوری پرو لیتاریا د ه که ن . لایان وایه
 سه رمایه داری که بنا خه ی له سه ر چه و سانه وه دا مه زراوه دیموکراسی واقعی
 تئیدانسیه و به قه ولسی " مارکس و انگلس " له نیوچوا ر دیواری پپوه
 ندیه کانسی به رهه م هینانسی ئیستای بور ژوازی دا ، مه فبومی ئازادی
 بریتی یه نه ئازادی بازرگانسی ، ئازادی کرین و فروشتن . . . له کوچه لی بورژوازی

دا سه رمایه دا رخاوه نسی سه ر به خوایی وشه خصیه ته مروفی زحمه تکیش
 له سه ر به خوایی بی به شه وشه خصیه تی نسیه " (۲۵۰) .

ثیمه لامان وایه ناکوکسی و جیاوازی بیروباوه ر له " حیزبکی دیموکراتی میلی
 دا " شتیکی ناسایی په و " بی جی و بی قاعیده " نسیه . ناکوکسی بیرو را له
 سه رمسه له کان له حیزبیک دا ته که ر نه کرپته تا پوی عیده په ک وریگای هاتنه
 گوړیان بدری و به بیانوی ته وه که له شه ر داین نه د امانسی حیزب دم کوته کرین،
 یارمه تی به پیشکه وتنسی حیزب ده کما . که س نه وانسی حاشا له وهبکا که
 له حیزبی دیموکراتی کوردستانی شیران دا بیرو باوه ری مارکیستی و بروا به
 سوسیا لیزم به دیکتاتوری پر و لیتاریاوه به هیژوه له میشک و بیرو نه د امانسی حیزب
 وزحمه تکیشان و لاوان دا ر و ژبه روژله په ره سندن دایه . هه روهها
 بیرو باوه ری لایه نگری له سه رمایه داری و بور ژوازی و تهنا نه ت کونه په رستیش
 له حیزب دا هه په . ته وه ی له حیزبی دیموکرات دا خه لکی لیک کو کرد و تهوه -
 مه سه له ی رزگاری نه تهوه یی و خه بات دزی د و ژمنی هاوبه شه .

نووسه ری به ریز جاریکی دیکه په نا سو حیزبی کو مونیستی فه رانسه ده باو
 د ه نووسی . " حیزبی کو مونیستی فه رانسه چه ند ساله به ره سمی دیکتا
 توری پر و لیتاریای ره ت کرد و تهوه . . . . جا نه که ره نه د امیکي حیزبی دیمو
 کراتی - میلی لایه نگری له دیکتاتوری پر و لیتاریا بکا ته وه ناوی " کاسه ی له
 تاش که ر مترینسیه " ۲ . (کورته باس . ل / ۲۵) . د ه کسری زور به راشکاو
 بلین نا . چونکه هیچ به لگی ته و توبه ده سته وه نسیه که حیزبی کو مونیستی
 فه رانسه به ره سمی دیکتاتوری پر و لیتاریای ره ت کرد بیته وه . له به رچا وگرتنی
 هه ل و مه رجی تاییه تی ولات سو د ا مه زوانسی سوسیا لیزم نه ت هه ر
 ره ت کرد نه وه ی دیکتاتوری پرولتری نسیه، به لکوو که لک وه رگرتنه له تاقیکردنه
 وه ی ولاتانسی سوسیا لیستی وریک خستنی تیئوری زانستیه له گه ل وه زعی ولات
 " حیزبی کو مونیستی فه رانسه دیکتاتوری پر و لیتاریای ره ت کرد و تهوه " ته دی ته و
 هه سوو حیزبه کومونیستانه ی دیکه له جیهان دا چی ؟ . تازه هاتوو حیزبی
 کو مونیستی فه رانسه بیان حیزبیکي دیکه ی ئورویای سه رمایه داری دیکتاتوری

پرولیتاریای ره شکرده وه وهه ره به خه یال ویا به دا تاشینی تیئوره کسی بئی کرده وه سوسیا لیزمیکی تاییه تسی در وستکرد، به کورستانسی هه ژارو روا که وتوو و ژرد ه سنجی ؟ . نه ندامانی حیزی دیموکراتسی کوردستان و زه همه تکیشانی کورد بئوچی له تاقیکردنه وه ی ولاتانی سوسیا لیستی به تاییه تیه کیتی سوویتی که له ماوه به کسی کورتسی میژوووسی دا گهره ترین سه ره که وتنیان وه د مستهینا وه که لک وهر نه گرن و تاقیکردنه وه ی نه وان له که ل هه ل و مهرجی ولاتی خووان ریک نه خه ن، به هه وای سوسیا لیزمیکی خهیالی که گویا له فه رانسه در وستده کرسی هه لپه رن ؟ .

نسوسه رده لسی : " ئیستا له یه کیتی سوویتی وله ولاته سوسیا لیسته کاتی دیکه نه دا باسه دیکتا توری پرولیتاریا نه ماوه ؟ " . (کورته باس . ل / ٢٥) . به لام روونی ناکانه وه و نالسی ئیستا که ی ؟ . نالسی ئیستا له گهل ٦٠ سال پیشه رقی هه به . نالسی بئوچی ئیستا باسی دیکتا توری پرولیتاریا نه ولاتانی سوسیا لیستی دا نه ماوه ؟ . ناشکرایه ئیستا له یه کیتی سوویتی چینه کان وهک چینی جیاوازی نه ماون . دیکتا توری پرولیتاریا نه رکی خوون به جسی که یاند وه ، چینی جیاوازی له به بین بردوون و سوسیا لیزمی پیگه بیئتی دا مه - زراند وه و خووشی ئیتر نه ماوه . له بهرنامه ی حیزی کومونیستی یه کیتی سوویتی به سندکراوی کونگره ی ٢٢ ی نه و حیزه دا گوتراوه : " . . دیکتا توری پرولیتاریا پاتس دابین کردنی سه رکه وتنی ته واووقه تعی سوسیا لیزم - یان قو - ناخی هه وه لسی کومونیزم و گواستنه وه ی کومهل بوسه رده می در وستکرد - دنی کومونیزم ، مه عموریه تسی میژوووسی خووی به جسی که یاند وه و لسه روانگی نه وه رکانه که پیوه ندیان به پیشکه وتنی و پیش چوونسی نیو خووی به وهه به ، پیویستی خووی له یه کیتی سوویتی له دهن دا وه .

ده وله تیکی دیکتا توری پرولیتاریا پیک هاتبوو له قوناخی تازه ی ئیستا دا بئوته ده وله تسی تبکرایسی خه لک وئورگانی نیشاند هری نازانج وئیراده ی ته وای خه لک " . (٢٦) . شه مه به هوی نه وه که ئیستا باسی دیکتا - توری پرولیتاریا ناکری چونکه دیکتا توری پرولیتاریا له سه ره نای دامه زرانی

سوسیالیزم دا بۆتیک شکاندنسی ده سته لات و به ره به ره کاتسی دژی شورشو و -
بورژوازی چه وسینه رپویسته و له هه ل و مه رجی دیاری کراوی میژوووسی دا
پپوستی نامینی .

لینین له دم به دم به کدا له که ل " ئینترناسیونالی " بیرن " یان ئینترنا -
سیونالی " زه رد " ده نووسی . . . . . ته وان ده ترسین دان به م راستیه
دا بنین که دیکتا توری پرولیتاریا سهرده مکه له خه باتی چینا یه تی و
ما دام که چینه کان له به بینه چوون شتیکی پپویسته و شکه کاتسی خوئی ده -
گوری . پاس رو خاندنسی سه رمایه له سه رهتا وه باریکی له راه به ده رتوند و تیژ
به خو وه ده گری . پرولیتاریا پاس وه دست هینانی ده سته لاتی سیاسی
خه باتی چینا یه تی نا بریته وه به لکووتا نه مانسی ته وای چینه کان د ریزه ی
پتی ده دابه لام له هه ل و مه رجیکی دیکه و شکیکی دیکه وه وهسا یلیکی دیکه .
(۲۷) . نووسه رقه ی " کارل مارکس " ده مکیترته وه که ده لسی : " مارکس
دیکتا توری پرولیتاریای به ثامانج دانه نا وه به لکووبه قوناخیکی تپییه ر سووسی
زانسیوه که نه جامی . له نیوچووسی هه موو چینه کان و پیک هاتنی کو -
مه لیکی بستی چین ده بستی " . (کیرته پاس . ل / ۲۶) .
وانه مارکس بۆ له نیوچووسی چینه کان له قوناخی بستی په رهوون دا -
دیکتا توری پرولیتاریای به پپویست زانسیوه . مارکس له نامه ی خوئی دا بۆ
(براکه) ۲۸ ی مارس ۱۸۷۵ ده نووسی : " له نیوان کومه لی سه رمایه داری
و کومونستی دا سه رد ه میک هه یه که سه رد ه می گورینی شور شگیری هه وه -
لایه به دووه می . له که ل ته م سه رد ده سه رد ه میکی تپییه ر سووسی سیا
ین هه یه و ده ولتسی ته م سه رد ه مه بئجکه له دیکتا توری شور شگیری پرو -
لیتاریا نا توانسی شتیکی ترهستی " . (۲۹) .

نووسه رباسی ته وه ده کا که له کونگره ی بیسته می حیزسی کومونستی
یه که تسی سوویتی دا باسی حاکمیدی گشتی کرا وه . به لام نالی له کام قوناخی
پنجه بیشتنی کومه لی سوسیالیستی دا ؟ . ئییه رونمان کرد ه وه که له قانونسی
ته ساسی یه کیتی سوویتی دا کوترا وه . " له بهر ته وه دیکتا توری پرولیتاریا ته رکی
میژوووسی خوئی به جتی گه یاند وه و چینه کان له یه کیتی سوویتی له نیوچون ؛

" ئىتر دىكتاتورى پروليتاريا پيوست ناکا و حاکميه تى گشتى له په کيتى سووئىسى به رقه راه . کاتیک مئوتسه تون گباسى " دىکتاتورى ديموکراسى يا دىکتاتورى ديموکراسى که لى د هکرد مانای شه وه به هه روهک دانه رانسى سوسىاليزمى عىلمى باسيان کرد وه دىکتاتورى پروليتاريا " ديموکراسيه بئوزور به ى گهل و دىکتاتوريه بئوکه مایه تى سه رمایه دار و چه وسينه ران .

سووسه رپاش شه وه سووه هول وته قه لایه بئوره ت کردنه وه ى دىکتاتورى پروليتاريا شه م جاره راست د ژى به رنامه ى حيزبى ديمو - رانسى کوردستانى ئيران د هوستى و د هسووسى . " بولا پهرى ئاخرى - حيزبى ديموکراتى کوردستانى ئيران دا په سند کراوى کونگره ى پينج گو - تراوه . " ئامانجى دوا روژى حيزبى ديموکراتى کوردستانى ئيران پیک هينانسى کومه لیکى سوسىاليزمى يه که وه لام د ه ى هه ل و مه رجى ولاته - که مان بسى " . ئىتر له به رنامه ى حيزبى ديموکراتى کوردستانى ئيران پیک نه کراوه . " ... سوسىاليزمى ديموکراتىک " سوسىاليزمى ئينسانى " " سوسىاليزمى ميللى " شه وانسه د روشمىکن که د همیکه سوخاليفانى سوسىاليزم به رزيان کرد و ته وه . " محافظه کاران " " ليپورسته کان " ليپرا له کانسى بورژوازى " " ئانارشيسته چه پره وه کان " به هه سووه هيزه کانسى دنياى کونموه هه روهک مانيفىستى حيزبى کومونىست " د ه لى بئو " خه زای پيروز " د ژى نيزامى کومه لایه تى سووى بئو ديفاع له ديموکراسى سه رمایه دارى و د و زينه وه ى سوسىاليزمى ديموکراتىک " که پتوانن له به رامبه رسوسىاليزمى واقعى مه وجود داراييگرن وه خو که وتون و په کيان گرتوه " .

(۳۰)

به م پى يه د ه بنين که هينا نه گورى " سوسىاليزمى ديموکراتىک " - نهک هه ر دژى به رنامه و ئامانجى حيزبى ديموکراتى کوردستانى ئيران به لکوولار بوونه وه يه به لای هيزه کانسى د ژبه سوسىاليزم له مه يدانسى جيهانى دارا و به پيچه وانى به رژه وهندى جولانه وه ى رزگار يخوازى کورده .

نووسه ر د هيه وي به هه زان پينه و پيه روپا کانه بئو " سوسىاليزمى ديموکراسى " بگا و به خوئنه رى کورد سه لعينى که گویا " سوسىاليزمى ديموکراتىک " له گهل سو

سیال دیموکراسی " فہرقی ہے یہ . . . ٹیپہ کاتیک دہ لین . سوسیا
 لیزمان دہ وی ٹہ و مخوی بہ مانای رہہ کردنہ وہی سہ رمایہ دارہ لہ نتیجہ
 دارہ ت کردنہ وہی سوسیا دیموکراسیہ . بہ لام ٹہ گہر و تمان " سوسیا -
 لیزمی دیموکراتی " مان دہ وی مانای ٹہ وہ یہ کہ دیسان ہے رسوسیا لیزم
 مان دہ وی بہ لام سوسیا لیزمیک کہ دیموکراسی لہ گہل بسی " . (کورتہ باس .
 ل / ۲۷) . ہے روہک نیشانمان دارہ کہ تہ نیا گوتنسی " سوسیا لیزم مان دہ وی
 نابیتہ " رہ ت کردنہ وہی سہ رمایہ داری " گوتنی " سوسیا لیزمی دیموکراتیک "
 یش نابیتہ رہ ت کردنہ وہی " سوسیا دیموکراسی " . بہ پیچہ وانہ بہ م دہ روشہ
 نیوہ روکی سوسیا دیموکراسی دارہ ہوشری . ٹیستا با بزائین ماناوسہ ر
 چا وہی " سوسیا لیزمی دیموکراتیک " کہ سووسہ ر دہ ہیہ وی بہ ثاوی زمزم -
 پیشواتہ وہ لہ کوپوہ ہاتوہ .

" . . . پہ لاماری رویزیونیستہ کان بسوسہ ربنا تہ سیا سیہ کانی کو -
 مہ لسی سوسیا لیستی و ٹوسولسی دیموکراسی سوسیا لیستی لہ لایہن ٹورد و
 گای سوسیا دیموکراسیہ وہ پشتیوانسی لسی دہ کری . لہ وپہ لامارہ دارہ ہیندی
 قسہ ی پروپوچ وہک (سہ رہ رویسی نہ زمسی سیا سی ولاتانسی سوسیا لیستی "
 " ناتہ بایی دیموکراسی وسہ رہ رویسی سوسیا لیستی " سہ رکوتکردنسی
 نازادی فہردی وشہخسیہ ت لہ ولاتانسی سوسیا لیستی " و ہتہ . . . " سوسیا
 ریفورمیستہ کان لہ باری ٹا بسوریہ وہ تیئوری " ٹابوری تیکہ لاو " ساز دہ کہ ن و
 لہمہیدانسی سیا سینر دارہ " سوسیا لیزمی دیموکراتیک " دیننہ گوری کہ بہ ہیچ
 جورخہ یالسی تیک روخاندنسی چینی بورژوازی کہ ورہی لہ سہر دانسیہ .
 تہنیا دہ ہیہ وی بہ یارمہ تسی ریکتراود بورژوا دیموکراسیہ کان کہ لہ تیکوشانی
 خویاند لہ چوا رچیوہی سہ رمایہ دارہ ری ٹینحہاری دہ ولہ تسی دہر
 ناچن ، دہستہ لاتی ٹہ مچینہ تہنگہ بہر بکا . بہ مچہ شنہ " سوسیا لیزمی
 دیموکراتیک " بچگہ لہ نسخہ ی تازہی سہ رمایہ داری پیگہ بیشتووشتیکی ترنسیہ .
 وشہی سوسیا لیزم تہنیا بسودا پوشینی خہ یانہ ت بہ ٹامانجی چینی کریکار بہ
 کار دہ عینری . " و . نر . " ٹایب سہ روکی حیزی سوسیا دیموکراتی ٹہ لمان
 مانای " سوسیا لیزمی دیموکراتیک " ٹاوا تہ عریف دہ کا . " سوسیا لیزم

هه ره وهنده پيوسته كه نه گاته سهر كوتكر نسي ديمو كراسي تهوا وي ته فرادي -
 كومه ل . ريبه راني سوسيال ريفورميسټ نيزي كه ي ٢٠ سال نه مهو بهر كاتسي -
 دا رشتني به رنامه ي (سوسيا ليزمي ديمو كراتيك) هيووا دار بدوون كه به
 يارمه تسي ته و بناخه ي كومه لايه تسي حيز به كاني خويان به هووي ورد ه بورژ
 وازي په رمي بد ه ن . له گه ل ته وه ش دا به رنامه ي " سوسيا ليزمي ديمو
 كراتيك " نه يتوانسيوه له مه يدانسي ئيده ئولوژي نا ئيلهام به خن بسوي . گيانسي
 ريفورميسټي نسيو به ند ، وشه وزا راوي ليل ونا ر وون ، كه تنيا د لسې بورژوا
 زي ليرال د مه سينيته وه وهيج ئاسوون ووره ديه نيكي سياسي نسيه . هه ر
 بسويه كه ليك له سوسيال ديمو كراته كانيش له وبه رنامه يه لا لوتن و جا ر و بار
 به هه لكه وت باسي د ه كه ن " (٣١) .

ئا وايه ميژوونسيوه رو كسي " سوسيا ليزمي ديمو كراتيك " كه نووسه ر
 به پيچه وانه ي به رنامه ي حيز به ده يه وي ميشكي خه لكي بو ئاماد ه بگا .
 نووسه ر چا ش ته م هه ول و ته قه لايه بسوي پاكانه ي سوسيال ديمو كراسي
 ناچار د ه بسوي كه " هيندي ئوسولسي گشتي سوسيا ليزم " له به ر چا و بگرځي و
 د ه لسوي " سوسيا ليزم ته زموونكي ميژووي يه و د ه بسوي له دامه زرانسي دا
 له ته زمونسي هه موو ولا تيك كه لك وه ربگيري . كورته باس . ل ٢٧) .
 جا ته گه ر وايه " سوسيا ليزم ته زموننيكي ميژووي يه " بهيجگه له ولاتانسي -
 سوسيا ليستي كه سوسيا ليزميان دامه زرانند وه كام ولاتسي ديكه له و باره وه
 ته زمونسي هه به ؟ . دياره نووسه ر مه به ستي له " ته زمونسي هه رولا -
 تيك ته وه به كه ده وله تسي هه رانه بپنځته ريزي ولاتانسي سوسيا ليستي وه ده نوو
 سسي " بسونموونه ئيستا له هه رانه تا قيكرد نه وه به كي تازه د مست پيكاوه " .
 . . . حكومه تسي سوسيا ليستي هه رانه له باري ئابوري و كومه لايه تيه وه
 راست ته وه ي د ه كا كه نه زه ري حيزسي كومونيسټي هه رانه يه " . (كورته باس
 لاپه ره ي ٢٧ - ٢٨) . نووسه ري به ريزليره دا تووشي چنه نا . هه له بسوه
 كه نا كروي بگوتري به هه لكه وت وه سه ريان په ريوه .
 به كه م ته زمونسي هه رانه تا ئيستا هيچ باريكي موبه تسي به قازانجي زه حصه
 تكيشانسي ولات نيشان نه دا وه . مونوپول وه رمايه داره گه وره كان هه روا به

سه رشا په گي ژيانسي ټاپوري وسيا سي ولات دا زالن .
 دوو م - حکومتی په رانسه ټنډامی په یمانی ناتویه و له سیا سه تی
 جیپانسی دا پتر له حکومتی ده سنی راستی ژسکار دیستان پشتیوانسی سیا
 سه تی نه میریالیزمی ټمیریکا په .

سیه م دهولتسی په رانسه نه بوخوی ټیدیا د ه کا که د ه وله تیکی سوسیا
 لیستی و نه تا ټیستا که س به سوسیا لیستی زانسیوه .
 چواره م - دهولتسی په رانسه په کیک له ود هوله تانه په که هیستا موسسه ره
 ماوهو ما وه پهک له مهو به رجولانهوه یرزگار یخوازی "کورس" ی به سه رنیزه -
 سه رکوت کرد .

پنجه م - حیزي سی سوسیا لیستی په رانسه که ټیستا له سه رحوکه، له ټینتر ناسیو -
 نالی سوسیا لیستی دا را برد و په کسی هه په وچنه د جاری تر حکومتی به
 ده ست بسوه، هه روهک حیزيه سوسیا لیسته کانسی هورتقال و ټسپانیا و ټیسرا -
 ټیل ولاتانسی تر، شان به شانسی حیزيه سوسیا ل دیموکراته کانسی روزاوا پاريزه
 ری سیستی سه رمایه داری وچه وساند نه وه په .

شه شه حیزي سی کومونیستی په رانسه به هیچ جور له هه مووه نگاره کانسی
 ټاپوری وکومه لایه تی حکومتی په رانسه پشتیوانسی ناکا . به شداری چوار
 وه زیری کومونیست مانای پشتیوانسی له هه مووسیا سه تیکی حیزي سی سوسیا لیست نسیه .
 حیزي سی کومونیستی په رانسه سیا سه تس (په کیتی و خه بات) له گه ل حیزي سی
 سوسیا لیست به رپوه د ه با وله سه ره سه له کانسی ټاپوری وسیا سی وکوه لایه تی
 نه زور باره وه له گه ل حکومتی په رانسه په رقی هه په .

دانانسی حکومتی ټیستای په رانسه به "حکومتی سوسیا لیستی" له
 راستی دا گالته کردنه به گشت مه فو مو ټیټور په کانسی سوسیا لیزمی زانستی .

پاشوتار

نوسو سینی شم نامیلکه په واتا " شی کرد نهوه و لیکولینهوه ی کورته باس" بڅوڅو را برد و بیکی هه په . زستانسی سالی ۶۱ (۱۹۸۳) کاتیک له ۱۹۸۴ ۱۳ فیوریه ی ۲۴ / ۱۱ / ۶۱) گهرامینه وه کوردستان، روژی ۲۴ / ۱۱ / ۶۱) که بیشته وه ده فته ری سیا سی . پاشوتار نیشن و هیندی قسه له گه ل دوکتور قاسملوگوتی . "مه سه له ی سوسیا لیزم و شیوه ی در و سترکونسی سوسیا لیزم له نیوئندامانسی حیزبدا به تا بیه ت لاوه کان بوته جیگای باس. خه ریگم شتیک له سه رته و مه سه له یه بنوسم پیم خوشه تون چاویکی لسی بکه ی و نه زه ری خوتمهپی بلی ی" . به کاک سیا مهندی گوت . "نه وهنده ی پاک نویست کرد وه بیده با کاک که ریم تماشای بکا . ۲۵ لاپه ره پاک نویس کرا بسو بسو هینام به وردی خویند مهوه . له باری زمانه وه یه ک دوونسو که قهلمم گیانندی . له باری نیوهر و کوه نه و بهشانه ی پیموا بسو نووسینیان قازانج نیه و پیوه ندیان به نه سلس باسه که وهنیه یاد داشتیم کردن و ده سو بیست له گه ل دوکتور باسیان بکه م . له به رته وه به یانسی بو جیگای کار د مچوم نه متوانسی . کاتسی خوا حافیزی به دوکتورم گوت نه و جیگایانه ی یاد داشتیم کرد وون بوته ه نووسم . گوتی :

"به شه که ی دیکه ن ته و او د ه که م بوته ه نیرم تماشای بکه " . که چوو مه جیگای کار له سه رته و ه رانه و مستام که دوکتور به شه که ی دیکه بنیری نامه یه کم بو نووسی و نه وشوینانه ی پیم و بسو نووسینیان قازانج نیه روونم کرد نهوه . نامه که درا بوو به دوکتور و نه ویتن به شه که ی دیکه ی بسونه ناردم .

روژی ۵ / ۱۲ / ۶۱ کاک فتاحسی کاویان و کاک مسته فای شه لماشی بسو باس و لیکولینه وه ی نو سراوه ی دوکتور قاسملو (که پاشان به ناوی " کورته باسیگه" له سه رسوسیا لیزم " وله لایهن تینتشارات و ته بلیفاتسی حیزب) بلا وکرایه وه ده چونه

د ه فتهری سیا سسی . مه سه له که م له گهل کاک مسته فاشه لماشى وکاکفه تاحسى
 کاویان هینا گۆرى ود ه ليله کانسى خوم پى گوتن . هه ر د و وکیان له گهل بىر و رای
 من موافیق بسون . گوتیان له د ه فته ر باسى د ه که بین دیار بسوو باسیان کرد بسوو
 هه ر بویه نى چاپکردنسى و ه دوا که وتوهه تا گهلا ویزی ٦٢ بلا ونه کرایه وه .
 هه ر نه و د ه م له پيوه ندی له گهل شه ویه شه ی خویند بسومه وهوتا ریکم
 نسووسى بهناوى " کورته بامىک له سهر دیموکراسى " نام به کاکمسته فای شه لماشى
 که بهر پرسى ئینتشارانى حیزب بسوو که چاپسى بکا . کاکمسته فاکوتسى . " وتاریکی
 زور باش و عیلمى به به لامچاپ ناکرى . . د ه زانسى بوچى " . وتاره که م نار د بسو
 برادهرانسى ته شکىلاتسى نه غه د ه . شه وان له کواری به کیتى (ئورگانسى ته شکىلا
 تى خوویان چاپیان کرد بسوو . چاپ کردنسى هم وتاره بسوو بههوى شه وه که
 ئورگانسى ته شکىلا ته کانسى حیزب که جار وبار د هر د ه چوون و مه سه له ی
 جوړ به جوړیان تیدا بلا و د ه کرا وه را بگيرین . پاش بلا و بو نه وه ی کورته باس
 له هه مووریکخرا وه کانسى حیزبى ولای کادر و نه د امان سرتوخورت په یدا
 بسوو . که لیکنا مه م بو د ه هاتن و د اویان د ه کرد که شتیکی له سه ر بنووسم .
 د ه ستم کرد به دا رشتنى که لاله ی نووسینه که وبه په ک د و وها وریسى به رپرسى
 ته شکىلا ته کانه گوت که شتیک د ه نووسم و چاپى بکن . ههچیان لهخویان را نه دى
 که تاوانسى واکه وره بکه ن ! . بلا و کرد نه ره ی نووسرا وه که په کسى که وت تا هاته وه
 شوویا . به لانه وه مه سه له په کسى نه وتو که ریبازود وا روژى حیزبى دیموکرات بهره
 " سوسیال دیموکراسى بسى ئا سووی د واروژ) د ه با د ه بسوا په پیش بلا و کرد نه .
 وه ی درابایه بهریکخرا وه کان و کادر و نه د اوانسى حیزبى و بىر و رای شه وانیش له
 به رچا و گیرا بایه . دیاره شه وکاره نه کرا . به ئیمان به ئامانج و تیکوشانسى رابر .
 دوى حیزبى دیموکراتى کوردستانى ئیران وفیداکارى و لهخو بوورد وویسى کادر
 و نه د امانسى حیزب و کومه لانسى زحمه تکیشى کوردستان و پیشه رگه گیان له سهر
 د ه سته کان ، بسوهینانه دى دوا روژیکى ئازاد و مخته وه رى سوسىالیستى به
 پیوستم زانسى شه م نووسرا وه یه بلا ویکه مه وه .

که لى کورد له کوردستانى ئیران قوربانى زورى دا وه . فیداکارى

کرد وه . حیزسی دیموکراتی کوردستانی ئیران له پیناوی خود موختاری دا
 هه زاران روله ی فیدا کرد وه . هئۆریزگرتن له خوینی شههیدهکان ، بۆسهر
 دانساندن له به رامبه رقاره مانهتی وله خو بووردوویمی پیشمه رگهکان و
 فیداکاری و پیا وهتی زحمه تکیشانی کوردستان ، شی کردنه وه ی مه سهلهکان
 و روونکرد نهوه ی بیروبا وهری کومه لانی خه لک رهخنه و بیرجنستهوه ی
 هه له وچه وتیه کان ، کاریکی پیویست و ئهرکی نیشتمانیه روه رانی کوردستانه .

ئیه ده بسی سوسیا لیزمیک دا بهه زهینین که دیموکراتیک بسی . نه وه هه م به مانای
 که لکوه رگرتن له ده سته وته کانی تابوری و کومه لایه تیه وه هه م به مانای که لک وه ر
 گرتن له ئازادی فه ردی و به شدارکردنی راسته وخوی کومه لانی خه لکه اسه
 هه لسوراندنی کاروباری ولات دایه . له سوسیا لیزمی دیموکراتی دا فه رد نه له باری
 تابوری و کومه لایه تیه وه ده چهوسپته وه ونه له باری سیاسیه وه . هاو نیشتمانی
 ولاتیک که سوسیا لیزمی دیموکراتی تیدا پیک هاتوه هاو نیشتمانیکی ئازاده وه به
 ئازادی ده زی . (کورته باس . ل ٢٦) . نووسه ریه که م نالی نه م ولاته ی که
 سوسیا لیزمی دیموکراتی تیدا پیک هاتوه له کوی به . دوهه م له به رنامه ی . . . بولا پهری ٤٣

په راویزه کان

- ۱- لینین (نوسراوه بزارده کان . فارسی جه لدی ل ۱ ل ۶۸
- ۲- ک . مارکس . ف . انگلس (نوسراوه گشتیه کان . روسی جه لدی ل ۴۴ ل ۹
- ۳- ئولیا نوسفکی (گوواری تهلمانسی "ئینیهیت" فارسی ژماره ۶ (۱۹۲۰)
- ۴- دوکتور عبدالرحمانی قاسملو (کورستان وکورد . ل ۱۰۲
- ۵- لینین (نوسراوه گشتیه کان . روسی جه لدی ل ۴ ل ۱۸۴
- ۶- لینین (نوسراوه بزارده کان . فارسی جه لدی ل ۲ به شی ل ۲ ل ۴۰۷
- ۷- مارکس-انگلس (مانیفیستی حیزی کومونیست . فارسی ل ۱۰-۱۱
- ۸- لینین (دورتا کتیکی سوسیال دیموکراسی . فارسی ل ۵۹-۶۰
- ۹- لینین (نوسراوه بزارده کان . ده وله توانقلاب . فارسی ل ۳۳۷
- ۱۰- لینین (هه مان سه رچاوه ل ۲۵۹
- ۱۱- لینین (هه مان سه رچاوه ل ۴۰۵
- ۱۲- لینین (هه مان سه رچاوه ل ۱۲۵
- ۱۳- دیمتر مارکوفسکی (کورته میژووی بولغارستان . ل ۱۴
- ۱۴- گوواری شاستی و سوسیا لیزم . ژماره ۱۰ ۱۹۲۵ ل ۱۵
- ۱۵- لینین (نوسراوه گشتیه کان . جه لدی ل ۴۵ روسی ل ۲۹۱
- ۱۶- لینین (ده وله و انقلاب
- ۱۷- لینین (هه مان سه رچاوه
- ۱۸- لینین (ئینترناسیونالی سیهه م و شوینی ته وله میژودا . نوسراوه بزارده کان
جه لدی ل ۲۴۱-۲۴۲
- ۱۹- لینین (نوسراوه گشتیه کان . روسی جه لدی ل ۶ ل ۲۴
- ۲۰- به یاننامه ی کوپوونه وهی حیزه کومونیستوکریکاره کان موسکو ۱۹۵۷
- ۲۱- لینین (جه لدی ل ۳۸ . روسی ل ۱۸۲

- ۲۲ - لینین (جه لدی ۳۹ روسی ۲۰۱)
- ۲۳ - ك. مارکس (ف. انگلس) مانیفیستی حمیزی کومونیست . ل ۹۴-۹۵-۹۶
- ۲۴ - لینین (نوسراوه گشتیه کان . روسی جه لدی ۳۷ ل ۶۴)
- ۲۵ - مارکس - انگلس . مانیفیست ل ۸۴
- ۲۶ - پروگرامی حمیزی کومونیستی به کیتی سوویت فارسی ل ۱۳۰
- ۲۷ - لینین (نوسراوه گشتیه کان . فارسی ل ۱۹۵)
- ۲۸ - لینین (نوسراوه بیژارده کان ده وله توانقلاب فارسی . ل ۳۲۷-۳۲۸)
- ۲۹ - لینین (ثابوری و سیا سته له سهرده می دیکتاتوری پرولیتاریا ل ۲۸۲)
- ۳۰ - گووانی ناشتی و سوسیا لیزم (ژماره ۱۰ ل ۱۶)
- ۳۱ - گوواری کومونیست (موسکو . ژماره ۲ - ۱۹۷۱)